

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— Mr. za inozemstvo 15.50 Mr.
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri pošto čekovnem zavodu: Ljubljana št. 10-351
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Accaniti attacchi nemici validamente contenuti

Altre diecine di carri armati distrutte — Parecchie centinaia di prigionieri — Efficaci azioni dell'aviazione dell'Asse — Nuovo bombardamento dell'isola di Malta

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 29 ottobre il seguente bollettino n. 886:

La violenta battaglia che da cinque giorni si combatte sul fronte di El Alamein, ha visto anche ieri rinnovati poderosi attacchi nemici ai quali le forze dell'Asse hanno opposto accanita resistenza. Abbiamo distrutto alcune altre diecine di carri armati e fatto parecchie centinaia di prigionieri.

In efficaci azioni a volo radente, reparti dell'arma italiana e germanica hanno mitragliato e spezzato concentramenti di

truppe e di mezzi sulle linee avversarie.

Due velivoli britannici venivano abbattuti da aviatori tedeschi, due altri dalle batterie contraeree.

Gli aerodromi di Luka e Ta Venezia sono stati bombardati dall'aviazione dell'Asse; uno «Spittiere» si incendiava sotto il tiro della caccia germanica.

Una formazione di quadrimotori «Liberator», che tentava di attaccare il porto di Navarrino è stata intercettata dai nostri cacciatori e costretta a sganciare le bombe in mare; un aereo nemico, ripetutamente colpito precipitava in fiamme.

Srditi sovražnikovi napadi učinkovito odbiti

Nadaljnje desetine tankov uničene — Več sto ujetnikov — Uspešne akcije osnega letalstva — Novo bombardiranje otoka Malte

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 29. oktobra naslednje 886. vojno poročilo:

V siloviti bitki, ki se bje že 5 dni na fronti pri Alameinu, je prišlo tudi večer do ponovnih močnih neprijateljskih napadov, katerim so osne sile udile močan odpor.

Uničili smo še nekoliko drugih desetkov oklopnih voz in zajeli nekoliko sto ujetnikov.

V uspešnih strmoglavskih poletih so od delki italijanskega in nemškega letalstva obstreljevali s strojnimi in obmetavali z

bombami zbirališča čet in sredstev na sovražnih postojankah.

Nemški letalci so sestrelili dve britanski letali, dve drugi pa so zbile protiletalske baterije.

Letalci v Lucei in Ta Veneziji sta bili bombardirani od osnega letalstva. Eno letalo «Spittiere» se je vnelo zadeto od strela nemškega lovca.

Oddelek štirimotornikov vrste «Liberator», ki je skušal napasti luko v Navarrinu, so naši lovci prestregli in ga prisilili, da je odrgel bombe v morje. En sovražnik letalo, ponovno zadeto, se je v plamenih zrušilo.

Osvojitev močno utrjenega Nalčika na Kavkazu

Novi uspehi v kavkaškem in stalingrajskem odseku vzhodne fronte — Nad 7000 ujetnikov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 29. okt. s. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na zapadnem Kavkazu so nemške čete, uspešno podpirane od letalstva, odbile trdovratne napade sovražnika na gorske postojanke, ki so bile zavzete v prejšnjih dneh. Hrvatski letalci so sestrelili 6 sovražnih letal, dočim so sami izgubili eno letalo.

Zapadno od Tereka so rumunske planinske čete skupaj z nemskimi planinskimi lovskimi oddelki v naskoku zavzele po sovjetskih četah močno branjeno in močno utrjeno mesto Nalčik. Severovzhodno od Nalčika obkoljene sovjetske čete so bile uničene ali zajete. S tem je bilo v štirih dneh boja uničenih več sovjetskih divizij. Zajeti doslej nad 7.000 ujetnikov in zaplenjeni ali uničeni 66 topov, 38 tankov, kakor tudi mnogo drugega dragocenega vojnega materiala.

V Stalingradu so nemške čete odbile več sovražnikovih protinapadov in so nato zavzele nadaljnje industrijske naprave in hišne bloke. Sovražni protinapadi južno od

mesta, ki so bili podvzeti z močnimi silami in močno podporo tankov, so se zopet kakor vedno z velikimi izgubami za sovražnika izjalovili. Nemško letalstvo je podnevi, kakor tudi ponoči napadalo sovražne postojanke, topniške baterije in transporte v Stalingradu.

V severozapadnem delu Kaspiškega jezera sta bili potopljena dva trgovski ladji s skupno 3.000 tonami, dve petrolejski in 5 drugih ladji pa je bilo zažganih ali močno poškodovanih.

Včeraj je sovjetsko letalstvo izgubilo 44 letal. Pogrešamo 2 lastni letali.

Po ogorčenih borbah so se boji v Egiptu večer še stopnjevali. Kljub silovitim napadom in izredno močnim silam ni sovražnik zaradi hrabrosti nemško-italijanske vojske dosegel nobenega uspeha. Več sto sovražnih vojakov je bilo ujetih.

Letalstvo je nadaljevalo napade na letališča na Malti.

V južnovzhodni Angliji so nemška letala včeraj napadla industrijske in pristaniške naprave.

Zmagovite operacije na Kavkazu

Berlin, 29. okt. s. Mednarodna informacijska agencija doznava od tukajšnjih vojskih krogov, da so operacije na vzhodnem bojišču v zadnjih dneh zabeležile pomembne uspehe za nemške in zavezniške čete na vseh odsekih. Nekaj divizij rumunskih planinskih lovcev je zavzela Nalčik na odseku pri Tereku, kjer je bil do pred nekaj dnevi sedež nekega visokega sovjetskega poveljstva. Boljševiki so Nalčik spremenili v skoro nezavzeto trdnjavo, vendar pa je bil po dveh dneh hudih bojov zavzet, kar je omogočilo obkolitev skupine sovjetskih divizij vzhodno od tega mesta.

Na bojišču pri Tuapseju je sovražnik z znatnimi silami poskušal vrsto različnih napadov proti nemškim postojankam na nekem vrhu zapadnega Kavkaza. Nemško letalstvo, ki je tako posejlo v operacije, je zdecimiral nove sovjetske kolone na pohodu. Pri tem so se posebno izkazali hrvatski lovci, ki so povsem uničili skupino 6 sovjetskih bombnikov.

Obraz zmage pri Tereku

Berlin, 29. okt. s. V svojih komentarjih k današnjemu nemškemu vojnemu poročilu poudarjajo nemški listi predvsem uspeh nemških in rumunskih čet južno od Tereka. Dejstvo, da je bilo tam pregaženih več divizij in da je bilo doslej zajetih 7000 ujetnikov ter zaplenjenih 56 topov in 38 tankov, nam nudi predstavlo o obsegu operacij, ki so se razvile na tem odseku. Zasedba Nalčika, prestolnice avtonomnega ozemlja Kabardija-Balkarija, pomeni nov hud udarec za sovjetsko gospodarstvo. Mesto, ki šteje 30.000 prebivalcev, razpolaga z številnimi tvornicami za meso in zelenjavo v skatljah, z mlinci in važnimi poslopi.

Nadškof v Perugii umrl

Perugia, 29. okt. s. Davi je mirno v Bogu zaspal masgr. Giovanni Battista Rosa, nadškof v Perugii. V oče mu je poslal poseben blagoslov. Pokojni nadškof je bil rojen v Sernidu v mantovski škofiji 7. marca 1863. in je bil imenovan za nadškofa 11. decembra 1922.

Nezlomljiva strnjjenost italijanskega in zavezniških narodov

Manifestacija nerazdružnega zavezništva ob 20 letnici Revolucije Ducejev odgovor na Hitlerjev pozdrav

Rim, 29. okt. s. Na Hitlerjevo poslanico je Duce takole odgovoril:

»Zelo priščno se Vam zahvaljujem, Führer, za Vašo poslanico, za pošiljatev odposlanstva pod vodstvom dr. Leya in za živo sodelovanje narodnosocialistične Nemčije pri proslavah prve dvajsetletnice Fašističnega Režima.

V tej precej dolgi in važni zgodovinski dobi je Fašistični Režim skušal rešiti temeljne probleme italijanskega naroda, namreč njegovo pravico do življenja na mirni in graditeljski osnovi, toda vedno in povsod je naletel na popolno sovražstvo starih plutokratskih držav, sovražstvo, ki se je porodilo v obleganju Društva narodov.

Odtlej je bilo jasno vsakomur, da se morata naši dve Revoluciji združiti v brat-ski paktu vzajemnosti v miru in vojni in odgovoriti na izzivanje starega sveta.

Tako sedaj že tri leta korakata skupaj naša naroda in naše oborožene sile, združene z onimi Trojnega pakta.

Nobenega dvoma ni, da je svet, ki predstavlja preteklost, namenjen zatonu in da bodo naše žrtve kronane z zmago.

V tej dogmatični gotovosti vam, Führer, pošiljam svoje najbolj tovariške pozdrave.

ve. Mlada Italijanka je položila pod d-prsni kip, ki je dragoceno delo kiparja Petrona Celestina Šopek rož kot poklonitev vse liktorske mladine. Vsi navzoči so nato v mimohodu in z rimskim pozdravom šli mimo kipa.

Princ Piemontski — maršal Italije Napredovanje šefov glavnih stanov

Rim, 29. okt. s. Ob 20-letnici je Nj. Vel. Kralj in Cesar podpisal Kraljevi dekret, s katerim se na predlog Duceja imenuje princ Piemontski, poveljnik južnih armad in inspektor pohote za maršala Italije. Borci, ki jim je bil prestolonaslednik šef skupine zapadnih armad ob pričetku sedanje vojne, in tisti, ki ga zdaj ljubijo kot poveljnika bodo doznali z upravičenim zanosom veliko priznanje, ki je bilo podeljeno Princu.

S Kraljevimi dekreti, ki imajo tudi datum 28. oktobra, so napredovali šef glavnega stana vojske general Vittorio Ambrosio, bivši borec v vojni, v armijskega generala, admiral Arturo Riccardi, šef glavnega stana mornarice, v armijskega admiral, general letalske eskadre Rino Corso Fougler, šef glavnega stana letalstva, pa v armijskega generala letalstva.

Razen tega so napredovali s kraljevim dekretom general Italo Gariboldi, Mario Vercellino in Carlo Geloso, ki so poveljevali v vojni, v armijske generale.

Pozdrav senata in Akademije

Rim, 29. okt. s. Duce je prejel naslednje brzjavke:

»Senat Kraljevine, zavestna priča ogromnega dela, ki ste ga izvršili, da bi pripravili italijanski narod na največje preizkušnje in ga usposobili, da zmaga v najbolj pravični vojni. Vam pošilja Duce, ob 20-letnici Pohoda na Rim goreč pozdrav vere v usodo fašistične Italije in v triumf idealov revolucije Črnih srca. Suardo, predsednik senata.»

»Ob pričetku drugega dvajsetletja fašistične dobe, ki zagotavlja narodu nova slavna uveljavljanja in zmage, pošilja akademija Italije svojemuo ustanovitelju naj-gorečnejše želje za nespremenjenim globokim čustvom udanosti in zvestobe. Federzoni.»

Fašistična šola je izvršila poslanstvo

Rim, 28. okt. s. Duce je sprejel naslednjo poslanico ministra za narodno vzgojo: V prvem dvajsetletju se je šola izkazala vredno poslanstva, ki ste ji jo Vi, Duce, poverili. Po reformi in letu I. se je rodila ljudska šola, ki je s svojo didaktično obnovo dosegla tudi moralno obnovo. V letu XVIII. je Vaša Šolska karta zahtevala duhovno mejo naroda, s katere se danes milijoni učencev in učiteljev dvigajo in me presijo, naj Vam sporočijo njihovo zvestobo in sicer najbolj vneto z zemlje, katero je namočila kri borec in najčistejših

Japonske čestitke

Tokio, 29. okt. s. Ob 20letnici pohoda na Rim sta ministrski predsednik general Tojo in zunanji minister Tani poslala poslanico Duceju in italijanskemu zunanjemu ministru grofu Galeazu Ciano.

Poslanica generala Toja pravi:

»Ob 20letnici Pohoda na Rim ne morem prikriti svojega občudovanja številnih velikih usvaritev fašistične Italije v preteklih 20 letih, želeč istočasno nadaljnji razvoj fašistične Italije ob tej priliki poveljujem trdno voljo Italije, Japonske in Nemčije, streti skupnega sovražnika in vzpostaviti nov svetovni red z utrditvijo solidarnosti med tremi državami. Čestitam Vam, Ekscelence, in vsemu italijanskemu narodu.»

Poslanica zunanjega ministra pravi: »Ob 20letnici Pohoda na Rim čestitam Vam, Ekscelence, in smatram za potrebno poudariti, da je bila diplomatska politika fašistične Italije vedno usmerjena v cilj za zagotovitev svetovnega mira na osnovi pravice. Poudarjam ob tej priliki znova neporušljivo voljo Italije, Japonske in Nemčije za utrditev trdnega sodelovanja, ki obstoja za dosego skupnega cilja.

Poglavnikova poslanica

Rim, 28. okt. s. Ob 20letnici je Poglavnik poslal Duceju naslednjo poslanico:

V trenutku, ko Italija slavi 20letnico zgodovinskega Pohoda na Rim, stoji ustaška Hrvatska ob strani Črnih srca, zavedač se, da se je s pohodom na Rim pričel pohod Evrope v novo zgodovinsko dobo in napredek človeštva.

Sprejmite, Duce, moje najbolj iskrene čestitke tudi v imenu hrvatskega naroda, in želje, da bi bil Vaš genij dolgo ohranjen Italiji in da bi jo vodil do novih zmag in nove slave.

Odkritje spomenika Brunu Mussoliniju

Rim, 29. okt. s. Na začetku druge 20-letnice režima in obletnice GILA je bil včeraj popoldne odkrit na sedežu zveznega poveljstva GILA, ki se imenuje »Bruno Mussolini«, marmornati doprsni kip junškega atlantskega kapitana Bruna Mussolinija. Kip, ki je izdelan iz kararskega mramorja, predstavlja Bruna v letalski uniformi. Kip je postavljen na mramornem podstavku, ki nosi napis: Bruno Mussolini. Smehljajoči obraz svetlega pogleda bo ovekovečil v generacijah liktorske mladine trajni spomin na junaka in jim bo v vzpodbudo, da hodijo po slavni poti fašistične Revolucije.

Poseben tekač je nosil znamenje zveznega poveljstva Rima, med tem ko so avangardisti nosili črne prapore »Mc. V ozadju pa je bila trobojnica. Častno stražo sta opravljala dva avangardista iz predletalskih tečajev skupno z dvema mladima Italijankama. Ob straneh kratkega stopnišča pa so bile razvršene mlade Italijanke. Nasproti poslopu so se razvrstili oboroženi oddelki Balill, avangardisti in mladi fašisti iz predletalskih tečajev s fanfarami. Svečanosti se je udeležil tudi zvezni poveljnik Rima, ki ga je sprejel zvezni podpoveljnik GILA s šefom zveznega glavnega stana. Navzoči so bili tudi inspektorji oddelkov, zvezna nadzornica z nadzornicami oddelkov, poveljniki in polpoveljniki GILA ter skupine ter oboje zveznega poveljstva.

Zvezni tajnik in duhovnik Giordani osrednji nadzornik za versko skrbstvo GILA, sta se približala spomeniku, ki je bil odkrit, med tem ko so na zrak: Mirno, ki mu je sledila himna »Giovanezza« oboroženi oddelki izkazali čast z orožjem in z rimskim pozdravom. Msgr. Giordani je blagoslovil kip junaka in takoj nato je zvezni tajnik z visokim glasom napravil fašistični poziv. Na vzklik: »Atlantski kapitan Bruno Mussolini!« je množica ginjele in navdušeno odgovorila »Navzoči!«, med tem ko so fanfare zaigrale himno Pia-

src mladeničev in iz mest, ki bodo na slepo jezo sovražnika odgovorila s še večjim pogumom. Izpolnjuje se prvi ciklus srednje šole, ki je nastala z vojno in je ponosna na krst. Vse šolstvo, Duce, zasluži, da se strne okrog Vas, kajti bilo Vam je zvesto v Revoluciji in bo junško v vojni do zmage.

Zaključek svečanosti v Rimu

Rim, 29. okt. s. Zvečer ob 18. uri so bili prapori in zaski Stranke, ki so bili razviti na zgodovinskem balkonu Beneške palače včeraj jutraj za 20-letnico Pohoda na Rim, zopet odneseni v sedež Littoria. Slavni zna, ki so bili ob pozdravu predpisanih zvokov tromb sneti z balkona. Ob fanfarah so oddelki Milice skvadristov pred Pohodom in velike kolone GILA, ko so oddelki prezentirali orožje, odšli od Beneške palače skozi gost spalir ljudstva, ki je po rimsko pozdravljalo. Znake so nesli v Littorio, med potjo pa jim je prebivalstvo izkazovalo spoštljivo čast. Na Beneškem trgu je množica goreče manifestirala za Duceja.

Spominski film in jubilejne edicije

Rim, 28. okt. s. Tajnik Stranke Vidussotti je danes poklonil Duceju dokumentarni film o padlih v Revoluciji in tri zvezke dela »20 let«, ki ga je založil tiskovni urad Stranke ob 20letnici Pohoda na Rim. Delo, ki je izšlo tudi v nemškem jeziku, vsebuje pregled ustvaritev revolucije na področju dela in v vojnem področju ter v državnem območju. Duceju je bila izročena tudi publikacija »Po 20 letih — Fašizem in Evropa«, ki jo je natisnil propagandni urad stranke.

Nemška delegacija v univerzitetnem mestu

Rim, 29. okt. s. Davi je delegacija narodnosocialistične stranke, ki jo vodi dr. Ley, vodja nemških organizacij in dr. Axmann, vodja nemške mladine, obiskala univerzitetno mesto. Goste sta spremljala podtajnik GUFa nacionalni svetnik D'Este in generalni podpoveljnik GILA, nacionalni svetnik Bonamici. Sprejel je goste rektor Kraljeve univerze v Rimu.

***

Stockholm, 29. okt. s. List »Svenska Dagbladet« posveča na prvi strani veliko pozornost 20letnici Fašizma. List poudarja kako se je Fašizem iz manjšinske stranke razvil v stranko, ki je obvladala državo. Danes je italijanski narod zedinjen in strogo vrši vse svoje državljanske dolžnosti. To najbolj zgovorno dokazuje vojna, ki je najboljši kamen preizkušnje za uspehe fašistične Revolucije.

Ankara, 29. okt. s. 20-letnica pohoda na Rim je dala tukajšnjim listom priliko za nekaj orisov, ki prikazujejo med drugim živahno sodelovanje Nemčije pri proslavah tega zgodovinskega dne. V svojih člankih opozarjajo listi še prav posebno na velike uspehe, ki jih je doseglo dobesedno italijansko brodogradništvo, ki povsem obvladuje Sredozemlje.

Proslava 20 letnice v Libiji

Kolonisti so postali lastniki obdelovane zemlje — Navdružene manifestacije za Italijo in Duceja

Operacijsko področje, 29. okt. s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stefani.) Proslave 20letnice Pohoda na Rim v Libiji so krasen dokaz vne, vednosti in gotovosti v zmago, s katero prebivalstvo v Afriki sledi poteku sedanje bitke. Poseben pomen je dobil svečani obred izročitve zemlje 52 družinam kolonov, ki so to zemljo oplojili v letih marljivega truda. V vasi Breviglieri se je zbrala za svečanost velika množica kmetov, ki so slavnostno in z močnimi manifestacijami za Duceja sprejeli maršala Bastica, inspektorja Stranke in druge hierarhe. Po govoru podpredsednika zavoda za kolonizacijo in direktorja zavoda je govoril inspektor Stranke, ki je prinesel kolonom otvoritveni pozdrav Stranke. V spomin velikih stvaritev kolonizacijskega dela, ki se je spopolnilo s pretrvbo kolonov v majhne posestnike, je hierarh pohvalil kolone v Cirenaiki zaradi njih privržnosti zemlji, katero jim je poveril Duce in katero oni posvečujejo s potom.

tom in krvi. Inspektor je zaključil z izrazom prepričanja, da se bo delo koloniziranja nadaljevalo.

Po dolgi manifestaciji za Duceja in Oborožene sile je spregovoril maršal Bastico, ki je v pričetku rekel, da smatra delavce te zemlje za zveste vojske fašistične Domovine. Kot vojak je prišel mednje na ta svečani dan za Domovino, svečan za vse, zlasti pa za vojske, ki se bore za veličino Domovine. Maršal je pohvalil kolone v Cirenaiki, omenjajoč srečne dneve njih osvoboditve. Poveljeval je nato poslanstvo libijskih poljedelcev, ki morejo nuditi vojski, ki se bori, kar največje količine zemeljskih pridelkov. Maršal je ob koncu takole zaključil: »Tovariši delavci! Z vojaškim srcem vam čestitam in vzkliknite z menoj: Zivela Italija!«

Nato je generalni guverner izročil zemljske listine kolonom. Koloni so jih sprejeli z navdušenimi manifestacijami hvalečnosti Duceju ustvarjalcu.

Sedanja vojna je socialna vojna Dokumentaričen članek ministra dr. Göbbelsa

Berlin, 29. okt. s. Pod naslovom »Vojna kot socialna revolucija« bo prihodnja številka tednika »Das Reich« objavila zelo zanimiv članek propagandnega ministra. Dr. Göbbels, ki v tem članku razvija nekatere že ob drugih prilikah razložene pojme, pojasnjuje in dokazuje nadalje, da kaže sedanji svetovni konflikt za razliko od onega v letih 1914/18 bistveno socialni značaj. Plutokratske sile prav dobro vedo, da imata narodno-socialistična in fašistična revolucija ideološko, torej programatsko vsebino socialnega značaja. Prav zaradi tega se te sile potem, ko so se brez pomisleka vrgle v to smrtonosno dogodivščino, trudijo sedaj, da bi razglasile oprazce in programe, ki naj bi vplivali na razburkane

množice. Ta igra pa je tako prozorna, da ga ni, ki bi je ne razumel, ki bi ne razumel namreč, da je ta vojna socialna revolucija, kakršno so si narodi, ki so bili odvisni od angloskega kapitalizma, že davno želeli. Prav zato je socialna revolucija že v teku. Ona se sedaj ne zavzema več za interese revnih, obubožanih in sproletariziranih slojev, temveč za interese narodov, ki pričakujejo zmagoslavje višje socialne pravčnosti. Ob koncu prve svetovne vojne so se zrušile dinastije, ob koncu te vojne so se bodo zrušile demokracije. Morali smo izgubiti prvo svetovno vojno, da smo mogli začeti revolucijo, sedaj pa moramo zmagati v drugi svetovni vojni, da bo ta revolucija dosegla svoj uspeh.

Poslanice Oboroženih sil Visokemu komisarju ob 20 letnici Revolucije

O priliki 20letnice Pohoda na Rim je Visoki komisar prejel naslednje poslanice:

Od generala poveljnika divizije »Isonzo«: »Divizija »Isonzo« katere pešadijski polki zaradi slavnih vojnih podvigov praznuje svoj praznik armadnega zbora 28. oktobra na obletnico Pohoda na Rim, ki proslavlja lepo duhovno ozračje fašizma, dokazano v 20 letih borbe in zmag, ki se daje primerjati samo slavnim časom rimskega cesarstva, pozdravlja ponosno slavne prapore legij, s katerimi so zvezani vsi dogodki Revolucije in Domovine v orožju.

Od poveljnika 23. pešadijskega polka: »Spominjajo se junških dejanj S. Lucia

di Pieve izražajo Sinji Pečči 23. polka »Comoe« strnjeni okoli svoje slavne zastave, železno voljo za borbo do končne zmage, ki naj vrne mir in plodovito delo vasi pokrajini.

Od generala poveljnika divizije Planinskih Lovcev: »Planinski lovci, ki jih je 20letnica našla še vedno močno zaposlene v neposredni borbi proti boljševski hidri, Vam preko mene izražajo svojo vero v gotovost usode Fašistične Domovine.

Ekse. Grazioli je odgovoril vsem trem poveljnikom in poslal jim častnikom in vojakom svoj tovariški pozdrav in topla voščila v gotovosti zmage.

Poslanica Zveznega tajnika Vrhovnemu poveljniku Oboroženih sil Slovenije in Dalmazije

O priliki 20letnice Pohoda na Rim je Zvezni tajnik poslal Ekse. Roatti, Vrhovnemu poveljniku Oboroženih sil Slovenije in Dalmazije, naslednji tovariški pozdrav Črnih Srajc Ljubljanske pokrajine vrlim vojakom, ki delujejo v novih italijanskih četah:

»Ob zori tretjega desetletja fašistične

dobe pošiljajo Črne Srajce moje zveze preko mene svoj topla občuteni tovariški in pristrni pozdrav s častitkami Vam, Ekscelencu, in vsem tovarišem ko orožju, ki se pod Vašim poveljstvom in pod Liktorskim znamenjem bojujejo za večjo Italijo.

Orlando Orlandini.

Pozdrav poveljnika Armadnega zbora Črnim Srajcam

Poslanici poveljujočega generala Montagne in poveljnikov čet v Sloveniji Zveznemu tajniku

Ekscelencu general Robotti, poveljnik 11. Armijskega zbora, je poslal Zveznemu tajniku naslednje pozdravno poslanico Črnim srajcam Ljubljanske pokrajine o priliki 20letnice Fašistične Revolucije:

Na dan, ko Stranka in ves narod praznuje in dvigata prapore in duše, združuje Dvajsetletnica Fašistične Revolucije naše vojske onstran meje, na straži in kujoči prihodnosti Italije, dviga 11. Armadni zbor simbolično svoje zmagovalno orožje s klicem revolucionarne vne me ter se pridružuje s vsem srcem čustvovanju vseh Italijanov. Zivio Kralj! Zivio Duce! General Mario Robotti.

Razen tega so naslovlili poslanice poveljujoči general Montagna, poveljnik skupine Črnih Srajc:

Črne Srajce v orožju ob zori dvajsete obletnice pozdravljajo s ponosom tovariše zveze v prvi črti in njihovega znamenitega Zveznega tajnika in zgledega navduševalca. V Ducejevem imenu. Zmagali bomo. — Poveljujoči general Montagna.

Zvezni tajnik je odgovoril takole: »Glejte se zahvaljujem za Tvoje tovariške izraze. Tebi in Tvojim vrlim legionarjem velja najpriljubnejši in tovariški pozdrav Črnih Srajc Zveze v prvi črti! Zvezni tajnik Orlandini.

Komandant bataljonov skvadristov Nizza: Častniki in legionarji skvadristi bataljona »Nizza«, ponosni, da se bojujejo v imenu Duceja za veličino cesarske in fašistične Italije, pozdravljajo na zgodovinski dan, ki je naznanil svetu začetek fašistične omike, v vas vse junake Črne Srajce Ljubljanske pokrajine. — Prvi senjor Giovanni Tebaldi.

Poveljnik 17. skupine Topniške Obmojne Straže: »Ob 20letnici pohoda na Rim so topničarji te skupine, trdo in zmagovalno preizkušeni v bojih proti sovražnikom domovine, razširjavalcem komunizma, ponosni ko zagotavljajo Vam predstavnikom Stranke svojo popolno vdanost Domovini in njeni nezlomljivi veri v zmago. Zivio Kralj! Zivio Duce! Polkovnik Simonetti.

Tajnik je odgovoril takole: Hvala za Vaše ponosne izraze Vam in Vašim vrlim topničarjem tovarišim in pristrni pozdrav Črnih Srajc moje zveze ter voščilo za vedno nove zmage v imenu Kralja in Duceja. Zmagali bomo. — Zvezni tajnik Orlandini.

Poveljnik II. bataljona Črnih Srajc: »Častniki in legionarji II. bataljona udarnikov Črnih Srajc globoko občutijo dokaz pristrne tovarštva prek vas s Stranko in ko se zahvaljujejo, ponavljajo svoj trdno odločitev, da bodo s popolno udanostjo služili stvari Fašistične Revolucije v vrstah milice, pripravljeni na vse napore in vse žrtve v dosegu ciljev, ki jih je določil Duce s pohodom na Rim, cilje, ki bodo za stoletja zagotovili rimski mir v znaku Liktorija. — Prvi senjor Ceresetto.

Poveljnik IV. bataljona planincev Črnih Srajc: »Častniki in legionarji IV. bat. Črnih Srajc, praznujejo v orožju 20-letnico Pohoda na Rim so Ti hvaležni za tova-

riško pozornost, ki jim jo posvečaš. Fašizem »prve črte« bo vedno čednem dobrohotnosti Ducejeve. Vsaščno žrtve zanj bodo z veseljem izpolnili.

Ne bomo pozabili počitka. Zora 21. leta nas nahaja še bolj bojevit in bolj odločne, da popolnoma stremo komunizem ramo ob rami z našo slavno vojsko. Zivio Italija! Zivio Kralj! Zivio Duce! — Skvadristi. Senjor Gardini in Madori.

Zvezni tajnik je odgovoril takole: »Vračam vaše tovariške besede in pošiljam tvojemu bataljonu najtoplejša voščila za vedno nove zmage v imenu Duceja. — Zvezni tajnik Orlandini.

Zvezni tajnik pri predstavi za Oborožene sile

Snoči je pokrajinski Dopolavoro priredil za tovaršve v sivozelenem predstavo razne umetnosti in gledališko Dopolavora Oboroženih sil. Pri predstavi, ki so jo umetniško vprizorili tovaršji Dopolavora denarnih zavodov je prisostvoval zvezni tajnik, ki je razdelil med množico udeležence darove Stranke. Predstava je bila prenašana po radiju ljubljanske postaje.

Dar Ljubljanskemu fašiju

Ravnatelj nekega važnega ljubljanskega industrijskega podjetja je poslal Zveznemu tajniku o priliki 20letnice Revolucije znesek 1000 lir.

Zvezni tajnik se je zahvalil za ta tovaršji dar in je dal navodila, naj se znesek nakaže Dopolavoru tukajšnjega Fašija.

Preimenovanje ljubljanskih ulic

Ob priliki 20letnice Pohoda na Rim je bila Gospodstvena cesta v Ljubljani preimenovana v Cesto Ariele Rea v spomin na prečisto mučenico, ki je bila barbarško ubita od izdajalske bombe, vržene v italijansko restavracijo.

V počastitev spomina bivšega bana dravske banovine Dr. Marka Natlačenca, žrtve uničujoče aktivnosti partizanov, je bila preimenovana Ulica sv. Cirila in Metoda v Natlačeno ulico.

Iz pokrajine Trieste

— Nagrada za dvojčke. Prefekt v Triestu Ekse. Tamburini je izročil iz Ducejevega sklada nagrado 700 lir Petru Traniju v Triestu ob rojstvu dvojčkov Guerrina ter Gianfranca.

— Novi rektor triestinske univerze. Minister ljudske vzgoje je imenoval za rektorja triestinske univerze prof. Marija Viora, ki pride na mesto Kr. komisarja prof. G. Ferrarija. Novo imenovani rektor univerze v Triestu je bil rojen l. 1903. L. 1925 in promoviran na pravni fakulteti v Rimu. Predaval je na univerzi v Sassariju in od l. 1926 do 1930 na messinski univerzi. Od l. 1932 do 1938 je predaval na univerzi v

Parmi in pozneje v Triestu. Prof. Viora je ugleden strokovnjak v italijanski pravni zgodovini. Je direktor »Revije italijanske pravne zgodovine« ter »Revije zgodovine, umetnosti ter arheologije za pokrajino Alessandria ter Asti«. Je tudi pisec številnih publikacij, v katerih obravnava najrazličnejša poglavja iz italijanske pravne zgodovine. S svojimi razpravami ni zaslovel le v Italiji, ampak tudi v inozemski pravni krogi. Novi triestinski rektor se je ves čas z vnuemo udeleževal javljenja ter gojenja v fašističnih vrtovih. V s. danji vojni je bil kot topniški častnik na raznih bojščih. Dosdanji rektor prof. Giannino Ferrari dalle Spade se poslavlja od Treista in odhaja na svoje novo službeno mesto.

Izpred okrožnega sodišča

Sodba na podlagi indicij je mnogokrat riskirana, največkrat pa se sodniki ne zmotijo — Za tatvino rjuhe tri mesece strogega zapora

Ljubljana, 30. oktobra

»Ali sprejmete sodbo, ali se boste pritožili?«

»Sprejemam!«

Obtoženec, ki se je na policiji, v preiskavi na sodišču in na glavni razpravi krčevito branil priznanja krivde in je s svojim doslednim zagovorom dopuščal vsaj rahel dvom, ali je obtožba proti njemu v celoti utemeljena, je s kratko odsekanom besedo zavrgel vse svoje prejšnje trditve in s sprejemom kazni priznal, da se sodišče ni zmotilo, ko ga je kljub temu, da ni imelo proti njemu sklenjenega dokaza, obsodilo na podlagi močnih indicij. Ko bi bil nedolžen, bi se branil še naprej, saj se ni bila izrečena zadnja beseda. Poštenjak bo šel do konca v obrambi svoje časti, sam ne bo nikoli klonil — vdal se bo le, ko bodo vsi izhodi zaprti. Kdor pa se zadovolji s prvo rešitvijo, pač dokazuje, da ta rešitev odgovarja tudi njegovi zavesti o pravičnem plačilu za storjeno dejanje.

37-letni Leo L., brezposelni samski rokoalec, je že star znanec sodišča. V mlajših letih je bil pogosto kaznovan zaradi pijanosti, uporabe noža, nevarnih groženj, lahke telesne poškodbe, prevare, dvakrat pa celo tudi zaradi vplodne tatvine. Možu delo ne diši menda posebno. Na podlagi njegovih predkazni in njegovega življenja ga je državni tožilec označil v obtožnici za nevarnega, nepoboljšljivega izglubljenca. Tokrat se je moral zagovarjati, ker je pred enim mesecem ukradel Francu Bošnjancu v Gerbičevi ulici veliko rjuho vredno 120 lir.

Obtoženec je vztrajal pri trditvi, da ni kriv. Zagovarjal se je, da je ukraden rjuho kupil, in sicer že dve ali tri minute nato, ko je bila ukradena. Med tatvino in naku-

— Smrt starih Triestincev. Te dni so umrli v Triestu 77letni Henrik Mandofo, 75letna Katarina Favetti, 62letna Terezija Peterlin in 77letna Lucija Sortolini.

— Poročila so se te dni v Triestu mizar Mario Vatovec in gospodinja Hermina Perco, sofer Albini Danielli in gospodinja Emilia Ciuk. Kmetovalce Gerard Gril in mesarica Romana Biasi.

— Nakup razstavljenih umetnin. Na XVI. giulijski umetnostni razstavi je bilo doslej prodanih 17 razstavljenih del, kar predstavlja tudi v komercialnem pogledu lep uspeh razstave. Ker bo razstava še trajala, je verjetno, da bodo sledili novi nakupi razstavljenih slik ter plastik.

pom je bil tako kratek časovni razmak, da je lastnik, ki je takoj opazil, da mu je rjuha zginila z vrvi, prišel za njim in ga, zlasti ker je bežal, smatral za tatu. Zahteval je, naj mu rjuho vrne, obtoženec pa ni hotel, češ, da jo je kupil od neke ženske, kasneje pa je spremenil zagovor in dejal, da jo je kupil od nekega neznanca. Zahteval naj bi 25 lir, ker pa ni imel več kot 18 lir, se je zadovoljil s 18 lirami. Lastnik in obtoženec, ki je imel rjuho skrito pod jopičem, pa mu je med tekom zlezla ven in ga izdajala, sta se nekaj časa celo ruvala in je obtoženec lastnika lahko poškodoval. Zaključil je prizor stražnik, ki je obtoženca aretirjal.

Mali senat, ki mu je predsedoval sos Rajko Lederhas in sta v njem sodila tudi sos Ivan Brelih in sporn, proti obtoženčevemu zagovoru ni imel nobenega dokaza, ki bi ovrnil njegovo zanka in sklenjeno poočiti, da je rjuho res on ukradel. Videl ni obtoženca pri tatvini nihče, niti ne lastnik. Da je obtoženec zagovor izmišljen, pa je kazalo več dejstev, predvsem njegova preteklost in pa neverjetnost, da bi bil prav tat rjuho prodal že dve do tri minute kasneje takorekro na samem kraju tatvine, kjer bi se izpostavil nevarnosti, da ga zalotijo. Ker je bil obtoženec celo vinjen, kakor je sam izpovedal, ni tudi verjetno, da bi se tako naglo sporazumela za ceno. Vse to je odločno govorilo, da je obtoženec zagovor neresen in da ni tat nihče drugi kakor on sam.

Po kratkem posvetovanju so sodniki sklenili, da je obtoženec kriv po obtožnici, in sicer tatvine v povratku po § 315 in so ga obsodili na 3 mesece strogega zapora in eno leto izgube častnih pravic. Obtoženec je kazen brez pomišljanja sprejel.

Pol stoletja ljubljanskega vodovoda

Ljubljana je pred dobrimi 50 leti žrtvovala za svoj vodovod skupaj 573.000 goldinarjev

Ljubljana, 30. oktobra

Nedavno smo opozorili, da je Ljubljana že v davnih časih prejemala vodo po vodovodih. Najstarejši se sicer ne morejo primerjati s sedanjim modernim vodovodom, bili so pa vendar pomembna pridobitev stare, majhne Ljubljane. Povedali smo, da je voda v mestne vodnjake pritekala po vodovodu. Tako jo je dobival vodovod tudi v Robbov vodnjak pred mestno hišo, dokler nismo dobili sedanjega vodovoda. Stare vodovodne naprave, ki so sešasom propadle in tudi niso mogle več ustrezati večjemu mestu, seveda niso bile vzorne, tako da bi v Ljubljani ne pogrešali primerne vodovoda. V prejšnjem stoletju jim je vprašanje, kako bi Ljubljano preskrbeli z dobro vodo, delalo velike skrbi. Iz zgodovine nastanka našega vodovoda pa sprevidimo, da so se zadeve lotili resno ter da so bili pripravljeni tudi mnogo žrtvovati.

Pomanjkanje dobre vode

Ljubljana je imela, preden je dobila vodovod, precej vodnjakov, vendar je bilo pomanjkanje dobre vode vedno bolj občutno. Upoštevati sicer moramo, da je bila Ljubljana v drugi polovici prejšnjega stoletja še mestce v primeri s svojo sedanjo površino in številom hiš, tako da so javni vodnjaki še precej dobro ustrezali. Preden je prišel voda iz Kleč, je bilo v Ljubljani 12 javnih vodnjakov, kar pa seveda še ni bilo dovolj. Zato so meščani hodili po vodo tudi k številnim zasebnim vodnjakom. Prazmujljivo je, da voda ni bila povsod enako dobra in zdrava. Včasih so vodnjaki tudi odpovedali. Med sušo je bilo včasih v zasebnih vodnjakih malo vode in zasebniki niso dovoljevali uporabe mnogim sicer stalnim odjemalcem. Zato so bili ljudje navezani predvsem na javne vodnjake, a tudi tam je vode med sušo začelo primanjlovanje. Meščani so bili pogosto v strahu, da bo voda povsem pošla. Strah je bil do neke mere tudi upravičen. Zasebnih vodnjakov ni bilo posebno mnogo kakor bi pričakovali. Marsikje pač ni bilo primerne prostora za vodnjak in s kopanjem so bili precejšnji stroški, zato je prišlo na 100 hiš le okrog 14 zasebnih vodnjakov, kar je bilo nedvomno premalo.

Razprave o vodi na magistratu

Seveda so skrbi meščanov zaradi vode našle odmev tudi na magistratu. Mnogo so razpravljali, kaj bi bilo treba ukreniti, da bi bilo mesto primerno preskrbljeno z vodo, toda navadno je tako, da je od razpravljanja do dejanja še dolga pot. Že l. 1870 je bila na magistratu ustanovljena posebna komisija, ki je imela nalogo, da pregleda ljubljanske vodovode ter ugotovi, ali je voda povsod zdrava. Iz ugotovitev te komisije sprevidimo, da tedaj razmere res niso bile vzorne. Komisija je preiskala vodovod javnih in zasebnih vodnjakov in dognala je, da je voda marsikje nezdruživa. Komisija je delovala poslej mestno stalno. L. 1876. je predlagala, naj bi postavili na Marijinem trgu velik javni vodnjak, ki bi dobival vodo izpod tivolškega hriba. Razen tega bi naj izkopal vodnjak še pred križiščno cerkvijo. To je predlagala, ker je ugotovila, da mesto ne sme računati z vodovodom. Mestno za-

stopstvo je predloge sprejelo, uresničili jih pa niso.

Ustanovitev vodovodnega odseka

Da je Ljubljana kljub vsemu dobila sorazmerno kmalu vodovod, je tudi zasluha Ivana Hribarja, ki je storil za napredek Ljubljane izredno mnogo. Pred 60. leti, 21. decembra 1882, je tedanji mestni odbornik Ivan Hribar predlagal ustanovitev vodovodnega odseka, ki bi ga naj tvorilo 6 članov. Predlog je bil sprejet in Hribar je bil izvoljen za predsednika. Odsek se je sestajal na prvi seji 25. maja 1883 in sklenil zgraditi mestni vodovod. Takoj se niso sicer odločili za vodovod; v razpravi je bilo več zamisli. Sprejeto je bil predlog, da bi razširili stari tivoljski vodovod, zopet drugi so pa predlagali, naj bi mesto dobilo dovolj vodnjakov. Končno so zmagali zagovorniki modernega vodovoda. Uresničitev te zamisli seveda ni bila tako lahka. Četudi bi denarno vprašanje ne prišlo v poštev, bi se ne mogli kratkoma lotiti dela. Predvsem je bilo treba najti primerne virov vode za velik vodovod. Morda vas bo zanimalo, kakšna raziskovalna dela strokovnjakov so bila potrebna, predno so se lahko odločili za zidanje vodovodne naprave v Klečah in o tem se bomo pomenili posebej ob drugi priliki.

Vode za 30.000 prebivalcev

Naloga strokovnjakov je bila najti dovolj močne izvirne vode, da bo vodovod ustrezal mestu z okrog 30.000 prebivalcev. Računali so, da bo poraba znašala 18.000 hl. Seveda so pa upoštevali tudi razvoj mesta, zato so sklenili, naj vodovod daje povprečno po 100 litrov vode na dan in prebivalca, torej 30.000 hl. Strokovnjaki so preiskali tla, potoke in reke v ljubljanski okolici, da bi našli dovolj močne izvirne. Seveda je pa bil tudi pogoj, da je voda zdrava in dobra. V ta namen so bile potrebne številne kemične in geološke preiskave. Strokovnjaki so morali natančno proučiti vodne razmere številnih krajev, dognati višino talne vode in njeno nihanje, kako vplivajo na kakovost vode nadzemski tokovi itd. Sele na podlagi vseh teh preiskav so se končno odločili za vodo iz Kleč.

Načrt ljubljanskega vodovoda

Ko so bile preiskave končane, je bilo treba seveda narediti še načrt za vodovod. Občinski svet je sklenil l. 1888, da se zidajo vodovodno napravo v Klečah. Načrt je izdelal ing. O. Smrekar iz Mannheim. Skrb za vsa dela in preiskave je bila ppuščena vodovodnemu odseku, kar je bila težavna in odgovorna naloga. Preden je bilo vse določeno, se je vodovodni odsek sestajal na 64 sejah. Po ing. Smrekarjevemu načrtu so bili stroški proračunani na 483.486 gld. Delati so začeli že l. 1888, kmalu potem, ko se je za delo odločil vodovodni odsek. Zdi se, da jim denarno vprašanje ni delalo posebnih skrbi.

Razna vodovodna dela

Nadzorstvo nad vsemi deli je bilo poverjeno ing. O. Smrekarju. Delo se je začelo 25. septembra 1888. Dela so razpisali in oddali po razpisu več podjetjem. Cevi

Institut za italijansko kulturo

sporoča, da se bodo začeli že naznanjeni tečaji v četrti 5. novembra. Tistim, ki lahko obiskujejo samo določene ure, so priporočila, da se vpišejo in prenotirajo k tečajem čimprej. Tako se bodo izognili možnosti, da najdejo v zaželenem tečaju že vsa mesta zasedena. Za vsak tečaj je namreč predpisano določeno število mest, ki se ne sme prekoračiti.

je dobavila Alpska montanska družba na Dunaju, položila pa jih je dunajska tvrdka John Th. Gramlich. Hidrante in zasunke je poskrbela tvrdka Bopp & Reuther v Mannheimu. Parni stroj, kotle in sesalke je poslala tovarna strojev v Pragi. Vodnjake in galerije je kopala tvrdka ing. Smrekar. Rezervoar in podzemeljske stavbe v Klečah je sezidalo ljubljansko podjetje G. Tönnies. To so bila glavna dela, napeljavajo vodo v hiše je pa občinski svet poveril raznim ljubljanskim tvrdkam. Med glavnimi deli je treba omeniti še vrtnje, ki je bilo prepuščeno mestnim delavcem; mestna občina je kupila v ta namen potrebne naprave. — Cevi so položali od 1. aprila 1889 do 6. oktobra 1889. Parni stroj, kotle in črpalke so postavljali od jeseni l. 1889 do pomladi 1890. Hkrati so tudi zgradili kondenzacijski vodovod. Vodnjake so kopali že pozimi l. 1888 in 7. maja 1889 so morali delo ustaviti zaradi previsoke talne vode. Delo so lahko nadaljevali šele 1. avgusta. Do 30. aprila l. 1890 je bilo delo v glavnem končano in 5. marca istega leta je parni stroj že začel delovati. Toda montirane še niso bile črpalke; to delo je bilo končano sredi maja in voda je prvič prišla po ljubljanskem vodovodu v mesto 17. maja 1890. Maja istega leta so Kleče tudi dobile telefonsko zvezo z vodovodno postajo, naslednji mesec pa električno razsvetljavo. Slovenska otvoritev vodovoda je bila 29. junija 1890. Slovesnost dogodka je bila povdarjena z velikim vodometom na sedanjem Krekovem trgu, ko je voda začela brizgati pred navdušenimi meščani.

Stroški vseh del

Skupni stroški so do l. 1890 znašali 520.083.83 gld., kar je bila za tiste čase sorazmerno velika vsota. Največ stroškov, razen stroškov za vodovodno omrežje, je bilo z vodnjaki v Klečah; znašali so 129.166.03 gld. Vodovodna mreža je pa zahtevala 194.595.04 gld. stroškov. K raznim stroškom je treba prišteti še izdatke za pisarniško opravilo, 2233.54 gld., tako da so vsi stroški do konca l. 1891 znašali 522.417.37 gld. Pozneje so postavili še rezervni parni stroj in črpalke in precej stroškov je bilo še za hidrante in cevi, tako da so stroški do l. 1893 narasli na 573.000 gld. — Vodovodna mreža je bila v začetku dolga 29 km.

Izpopolnitve vodovoda

V zadnjem polstoletju je bil ljubljanski vodovod seveda večkrat izpopolnjen ter se je razvijal vzporedno z razvojem mesta. Poraba vode je vedno bolj narasčala in vodovodne naprave je bilo treba izpopolniti z novejšimi tehničnimi pridobitvami. Samo po sebi se razume, da je stalno narasčalo vodovodno omrežje. V l. 1908 do 1910 so položili novo glavno vodovodno cev premera 400 mm iz Kleč do rezervorja nad Tivoljem (5200 m dolžine). Tedaj so tudi razširili vodarno v Klečah in izkopal še en vodnjak. Postavili so novo črpalke, ki načrpa na dan 9000 kub. m vode. L. 1928 so postavili v Klečah še četrti agregat, ki načrpa po 9000 kub. m vode na dan. Vse štiri črpalke so poslej dajale po 24.000 kub. m vode na dan. — V načrtu so še nadaljnje izpopolnitve ljubljanskega vodovoda in pričakovati smemo, da bo naš vodovod tudi poslej tako zadovoljivo ustrezal zahtevam mesta kakor je v prvem polstoletju.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Petek, 30. oktobra. Alfonz Rodriges

DANASJE PRIREDITVE

Kino Matica: Da, milostljiva. ....

Kino Sloga: Bastard

Kino Union: Izgubljena ljubavna pisma

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1.

Bahovec, Kongresni trg 12, Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Narodno gledališče

DRAMA

Petek, 30. okt.: ob 16.: Hamlet. Prvič v sezoni. Red Premierski.

Sobota, 31. okt.: ob 16.30: Deseti brat. Izven.

OPERA

Petek, 30. okt.: ob 18.: Traviata. Izven.

Znižane cene od 16. lir navzdol.

Sobota, 31. okt.: ob 16.: Don Pasquale. Prvič v sezoni. Red Premierski.

Sportni pregled

— Rezultati hrvatskega teniskega prvenstva. Uradni izid letošnjega hrvatskega teniskega prvenstva je izredno presenetljiv.

V tekmovalni poideinec je zmagal Šarić, drugi je Friedrich, tretji Strok, četrti Valušnik, peti Mititić (!) in šesti Pallada (!). K temu rezultatu se še povrnemo, da pojasnimo, kako je prišlo do njega.

— Madžarski teniški igralci v Rimu. V ponedeljek je prišlo v Rim teniško moštvo budimpeštanskega kluba B. B. T. E., v katerem sta tudi znana madžarska teniška igralca Asboth in Mayer in igralca Florjanova. Madžari bodo nastopili proti igralcem rimskega kluba S. S. Muscellini, katerega član sta tudi Cucelli in Niccollo Del Bello. Klubi dvoboji, ki se bo začel jutri, bo obsegal 17 partij. Končal se bo v nedeljo.

— Poraz Zvezničarjev v Mariboru. V Mariboru je v nedeljo gostoval RSG Gmünd in nastopil proti Zvezničarjem. Gostje so se izkazali kot solidna enajstovrstica z zelo dobrim vratarjem in so zmagali 2:0 (1:0).

Sinko

Luka Prebeg je stal pred ogledalom in se skrbno oblačil. V enem očesu se mu je zrcalilo veselje, v drugem pa žalost. Luka Prebeg se je namreč pripravil čez dve uri ločiti se od svojega samskega stanu ter pripeljati domov dražestno ženo in milijonček dote.

— Neke deček bi rad govoril z vami, — mu je prišel povedat sluga.

— Kaj mi mar dečki. Zdaj pred poroko menda res nimam drugega dela kakor ukvarjati se s paglavci. Pokaži mi vrata! — je odgovoril Luka Prebeg nerazumno.

— To sem tudi storil, toda deček se je vrnil. Pravi, da je senca preteklosti.

Luka Prebeg je namršil obrvi, kajti v preteklosti slehernega moškega so sence. In dejal je slugi, naj dovoli dečku vstopiti.

— Kako lepo je tu! — se je začudila senca preteklosti, desetletni deček, ko je stopil v sobo. — Dober dan, papa. Mama te pozdravlja in pravi, da ostanem danes pri tebi. Mama nima več denarja in smatra, da je deset let dovolj skrbela zame in da je zdaj čas, da prevzameš ti skrb zame. Zvedela je, da se danes ženiš in pošila me kot poročno darilo.

Luka Prebeg je biljil v dečka. Liki mlada mačka, ko prvič zagleda rogača.

— Drago dete, — je dejal preveč ljubezljivo, — kako se pa piše tvoja mama?

— Marija Košenina?

— Marija Košenina? — je ponovil Luka Prebeg za dečkom in se globoko zamislil. Deček je star že deset let, je razmišljal, kdo bi se mogel med tolikimi Marijami spomniti baš Marije Košeninove...

— Drago dete, — je dejal potem senci svoje preteklosti, — zdaj se pa vrni lepo domov in reci svoji mami, naj mi pše, ker bi rad govoril z njo o tej zadevi. Ta trenutke pa res nimam časa.

— Ne, papa, jaz ostanem tu, — je dejal deček odločno. — Če ti pa ni prav, odidem k svoji novi mami, ki bo gotovo vesela, da ji prinašaš v zakon tako lepega otroka.

Luka Prebeg se je jel potiti, bilo mu je precej vroče.

— Dragi dečko, — evo ti petsto lir, kupi si kaj lepega, samo vrni se takoj k svoji mami.

— Pesto lir? Ne sprejemam jih, to je premalo, na to se poživim!

Luka Prebeg se je začel potiti še bolj.

— Dobro, če se ti zdaj premalo, evo ti pet tisoč, samo da se mi takoj poberiš izpred oči.

— Zbogom, papa! — je dejal deček, ne da bi se dotaknil denarja. — Grem k svoji novi mami, če me ti nimaa nič rad.

— Počakaj! — je zaklical Luka Prebeg za dečkom, ki je ta čas že odpiral vrata.

Deček je končno odšel s petajstimi tisočaki v žepu in povrhu je pri odhodu še stopil slugi na kurje oko.

— Bravo, sinko! — je dejala eno uro pozneje dečku njegova mati. — Jutri popoldne pojdeš lahko v kino, ker si tako dobro opravil, kar sem ti naročila.

— Pojutrišnjem pa na nogometno tekmo, kaj ne?

— Ne! Pojutrišnjem se ženi neki gospod Pekić tudi z bogato nevesto. Zato boš moral pojutrišnjem popoldne k njemu, na nogometno tekmo pa pojdeš prihodnjič.

Ljudstvo v boju s svojimi uničevalci

Ljubljana, 29. oktobra. V Ljubljano prihajajo poročila, da se ljudstvo po dolinskem vedno bolj zdržuje in organizira v boju proti terorističnemu delovanju. Boj se sedaj bje že po vseh večjih krajih in v njih nastopajo z največjim pogumom in uspehi organizirane vaše straže in Legija smrti. Njihova prva dolžnost je varovati ljudi in njihovo premoženje pred napadi mnogih roparskih elementov, po razpršenju glavnih komunističnih oddelkov. Sporedno pa vaše straže in Legije smrti tudi napadajo in čistijo svoje okolišne pred terorističnimi skupinami, ki se begajo po gozdovih in so se večinoma zatekle v manjše odročne vasi. Borbi so se pridružili vsi zavedni moški in ni jih malo med njimi, ki so kljub 60 in 70 letom pogumno segli po puški.

Zlasti uspešen je boj vaških straž v velikiškem okraju in poročila pravijo, da so ujele že mnogo komunistov in jim prizadejale v pravih bitkah hude krvave izgube. V boju pri Sekrišču so imeli komunisti 22 mrtvih in mnogo ranjenih. Zanimivo je tudi poročilo iz Karlovice. Tamkaj se je vaški

straži vdala večja skupina komunistov. Mnogi med njimi so izjavili, da bi se se marsikdo zasljepljenih, ki se danes brez prave hrane in krova potika po gozdovih, rad vrnil pa se ne upa, ker ga komunisti strogo nadzorujejo.

Posamezne manjše skupine so se vdale tudi v okraju Kostanjevica in Sent Janža. Boj med vaškimi stražami in Legijo smrti ter med komunisti pa se bje tudi že na Gorjancih, koder so se komunisti deloma že umaknili. Našli so tri prazna taborišča. Pri enem izmed teh so odkrili grobove 9 žrtev, katerih imena pa še niso ugotovili. V bližini je stala tudi lepa kapelica. Tudi nje niso priznale. Zbrali so s kapelice napis »Pax vobis«, razbili oltar in razmetali vse relikvije.

Boj je torej povsod nelazprosen in se že močno obetuje blagodejne posledice čiščenja komunistov. Dolenjske in notranjske vasi se počasi osvobodijo teroristov in komunistov vseh vrst in zopet laže diha. Kmalu bo prišel zopet čas, ko se bodo mogli kmetje v miru posvetiti svojemu vsakdanjemu delu.

DNEVNE VESTI

— **Predstavniki evropske mladine v Rimu.** V smislu dogovora, ki je bil sprejet ob priliki prvega sestanaka delovne, tiskovne in propagandne sekcije Zveze evropske mladine na Dunaju so se zbrali predstavniki navedenih sekcij nemške, španske, madžarske, rumunske, belgijske, nizozemske, hrvatske, slovaške, bolgarske, norveške, danske in finske mladine v Rimu da razpravljajo o važnih zadevah tiska, filma ter radiofonije. Zlasti bodo obravnavali vprašanje izmenjave misli, izkušeni ter pridobitev, ki so si jih prisvojile posamezne mladinske organizacije. Razprave bodo trajale več dni.

— **Na polju slave** je padel na egiptemskemu bojišču poročnik Sergij Gamba, ki je pripadal diviziji Ariete. Pokojni Sergij Gamba je bil rojen 1. 1921. v Milanu ter je izšel iz fasiljskih mladinskih organizacij.

— **Novi milijonarji.** Pri glavnem ravnanstvu javnega dolga so bile izrečane sledeče srečnosne številke, ki prinašajo milijonske ter polmilijonske nagrade imetnikom zakladnih bonov, ki bodo zapadli 15. februarja 1949. Serija I: nagrada milijon lir za št. 1.885.863, pol milijon lir za št. 1.575.353. Serija L: milijon lir za št. 1.758.396, pol milijon lir za št. 1.568.196. Serija M: milijon lir za št. 1.817.817, pol milijon lir za št. 1.170.336. Serija N: milijon lir za št. 338.936, pol milijon lir za št. 202.336. Serija O: milijon lir za št. 1.043.120, pol milijon lir za št. 1.291.339. Serija P: milijon lir za št. 89.254, pol milijon lir za št. 1.227.161. Serija Q: milijon lir za št. 1.717.111, pol milijon lir za št. 955.374. Serija R: milijon lir za št. 1.629.257, pol milijon lir za št. 1.277.958. Serija S: milijon lir za št. 1.391.590, pol milijon lir za št. 1.638.929. Serija T: milijon lir za št. 629.629, pol milijon lir za št. 392.980.

— **Lekarniška pomoč raztegnjena** na svoje industrijske delavce. Iz Rima poročajo: Med predstavniki konfederacije industrijev ter konfederacije industrijskih delavcev je bil sklenjen dogovor, po katerem se raztegne lekarniška pomoč tudi na člane rodbin onih industrijskih delavcev, ki so vpisani pri bolniških blagajnah. Po tem dogovoru bodo svoji deležni tudi zdravljen za domačo porabo. Z novim dogovorom bo deležnih teh ugodnosti okoli pet milijonov družinskih članov industrijskih namestencev in delavcev.

— **Zaplenjene posestev norveških Židov.** V Oslu je bil objavljen nov zakon, ki predvideva zaplenitev onih posestev, ki so doslej bila last norveških pripadnikov židovske rase. Zaplenitev se utemeljuje s sovražnostjo, ki jo kažejo norveški Židje do nove norveške narodno socialistične države. Ta odlok je v skladu z ustavo iz leta 1914, ki je prepovedala Židom vstop v norveško vlado.

— **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list« za Ljubljansko pokrajino št. 86, z dne 28. oktobra 1942-XX. E. F. objavlja naredbi Viskokega Komisarja: predpisi za omejevanje in prepoved izdelovanja in prodaje igrač.

— **Umre na ladji, na kateri je točno pred mesecem dni umrl sin.** V pristanišču Grazie v Genovi je bil zaplenjen na ladji 67-letni delavec Josip Vaccatelo. Velik kos pločevine je padel nanj in mu prizadel usodne poškodbe, za katerimi je nesrečni

Vaccatelo podlegel. Točno pred enim mescem je umrl na isti ladji pokojnikov 21-letni sin Alojzij, ki je dobil pri padcu v podpalubje smrtno poškodbe. Revez je kmalu zatem izdihnil.

— **Neočisto grozde je tudi lahko vzrok smrti.** Stiri letna Vali Aizza iz Loncona pri Portogruaru se je navzila sladkega grozda. Toda grozde je bilo nečisto. Rečica je začutila v želodcu silne bolečine. Starši so poklicali zdravnika, ki je pa ubogo deklico našel že mrtvo. Zdravnik je dognal, da je zavžetje nečistega grozda povzročilo smrt nesrečnega otroka. Ta primer kaže, da je treba tudi pri zauživanju grozda previdnosti ter nalaga staršem dolžnost, da pazijo na to, da ne bodo njihovi otroci jedli nečistega in neizmitnega grozda.

— **Strela zanetila požar, ki je povzročila škodo četr milijona lir.** V Percottu pri Udinu je sredi nevihte, grmenja in bliskanja tresčilo v gospodarske objekte posestnika A. Kechlerja. Strela je zanetila požar, ki se je razširil po vsej domačiji. Deset glav goveda je zgorelo v plamenih, v svinjaku pa lepo pitana svinja. Pogorelo je 360 m. stotv krme, 170 m. stotv slame, več voz in drugo poljsko orodje. Skupno škodo cenijo na 250.000 lir.

— **Novo odkritje na biološkem torišču.** Prof. Szent Gyorgyi, profesor debrecanske univerze, je nosilec Nobelove nagrade za kemijo. Je tudi odkritelj vitamina C, sedaj pa je naznanil odkritje novega elementa v mišičnem tkivu, ki ga naziva »Actin«. Po raziskovanjih prof. Gyorgyja je ugotovljeno, da reagirajo ti elementi »Actin« v zakoniti zaporednosti na delovanje drugih elementov. Ta njihova reakcija se odraža potem v krčenju mišic. S tem odkritje meje storila znanost pomemben korak naprej na torišču pojasnjevanja biološkega bistva.

— **Kanonizacija blaženega Cafassa in blaženega Mazzarello.** Dne 10. novembra se bo sestala v Vatikanu obredna kongregacija, ki bo proučevala razne čudežne primere, ki so bili predloženi omenjeni kongregaciji za kanonizacijo blaženega Cafassa. Dne 4. novembra pa se bo pričel pri škofijski kuriji v Bielli kanonični proces in bodo tedaj razpravljali o prvem čudežu, ki je bil predložen v svrhu kanonizacije blaženega Mazzarello.

— **Pobesnel bik na šolskem dvorišču.** Iz Ferrare poročajo: Bika je mesarski pomočnik, ki ga je vodil, tako razdražil, da se je bik zagnal v reko Po pri Coridoro. Zaplaval je na drugo stran reke in ves pobesnel dirjal po nabrežju 28. oktobra. Zašel je na šolsko dvorišče, kjer je bila pravkar zbrana med odmorom šolska mladina. Šolska deca se je razbežala na vse strani, kmalu pa so prihleteli odrasli ljudje, ki se jim je posrečilo, da so bika zajeli in ga pomirili. K sreči ni bilo pri tem nobene človeške žrtve.

— **Potresne sunki** so beležile potresne merne naprave v geodinamičnem opazovališču v Budimpešti. Sunki so trajali del časa. Po izkazu naprav je središče teh potresnih sunkov v daljavi 8800 km.

— **Spomenik kardinalu Gasparriju.** Tudi dni je bil dovršen kip, ki predstavlja dolgoletnega vatikanskega državnega tajnika kardinala Gasparrija. Kip je izdelal znani kipar prof. Tadolini. Spomenik bo stal v

Malo jezikovne paše

Zopet začnjenja! se boste obregnili. S čim bo neki začel danes? Ko se začne, n'kdar ne veš, s čim se bo končalo. — Paše je res toliko, da človek ne ve, kje naj bi začel; dovolj je imamo, da se lahko paše vsak sam in vsi skupaj; nekateri se pašejo na prevodih, če že niso zadovoljni s samimi čopišnimi zelnji. Mi smo pa zadovoljni s pašo na »gajni« pester slovenščine. Paši se moramo že iz spoštovanja do jezika, a nikar ne glejte v tem publici! Spoštovanje do jezika? Kaj je prav za prav to? — Res, prav je, da se vprašamo, kaj je spoštovanje do jezika. Kdo ga pa pozna? Spoštovanje do jezika bi lahko imenovali v današnjem primeru tudi — spoštovanje do zaimkov. Če smo pa že kdaj govorili o zaimkih, se ne bojite, da bomo danes mlatili prazno slamo. Zaimkov je mnogo, jezikovnih napak pa seveda še mnogo več, tako da ima skoraj vsak zaimke tako rekoč svoj bolezni. Nekateri uposabljajo zaimke, ki bi jih ne smeli, a drugi zaimke prezirajo, kakor da jih jim ni še nič predstavljal. Ko se pa že seznanjamo z zaimki, bi nam seveda ne škodovalo, če bi kaj vedeli še o drugih vrstah besed. Ali na primer poznamo dobro glagole in kakšno nalogo ima pri njih povratno osebni zaimke?

Tu se torej danes začnjenja, a ne pozabite vzdihniti! Tu torej začnjenja naš križ pot! da bo napaka več.

Prav pri glagolih (to sta namreč dva različna glagola) začnjenji in začnjenji se najlaže spoznamo naše vrle razumnike, ki znajo boljše misliti po francosko in nemško kakor

pisati po slovensko. V njihovih spisih čitamo in pri predavanjih slišimo: novi vek pričnjenja...; tam pričnjenja problem; dan pričnjenja z megle; življenja pričnjenja s 40. letom; kar tukaj začnjenja, nas spominja...; koncert je začel z...; začnjenja zima; s tem je začelo... Dovolj, da ne bo začelo še nas! Ko smo pri tem začnjenju, naj vendar povemo, kaj se začnjenja in kaj začnjenja. Ali čutite razliko: Kaj naj začnem? in: Začel sem se praskati? — Začela se je predstava; začelo se je daniti; koncert se je začel; začel sem razmišljati (a ne: začel sem se razmišljati); začel sem peti (v razliko: začel sem se opevati); začel sem bohati; — začel sem se popravljati; začnjenjam delati napake — začnjenjam se zopet napake; začnjenjam se učiti — začnjenjam učiti druge; začelo se je lepo vreme — začeli smo novo dobo; s tem se začnjenja — začeti je težko; začnjenja se mi jasni in začnjenjam razumeti; slabo sem začel — slabo se je začelo; vsak mora začeti — vse se začne; lepe sanje so se začele — začel sem sanjati; delo se je začelo — začel sem delati; dejanje se je začelo — dejanje se vselej začne — začnjenjam dejanje; kdor pa po vsem tem ne začnjenja misliti, komur se še ni začelo svitati — zanj se ne bo nikdar več začelo. — Poglejte še v slovnico in spomnite se, da imamo vsaj skromen Pravopis; morda boste potem laže razumeli, kar smo tu že našli ali začnjenji in kar počenjam. Zvedeli boste, da povratno osebni zaimke se rabijo pravilno, »če se dejenje povrača na osebek istega stavka« (Pravopis). To vam ne sme biti pretežko, ko se pa tako dobro naučite slohoma tujeje jezika! Pišete

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF
 Predstave ob delavnikih v kinu Matic in Uniuon: ob 1/2. 16. in 1/2. 18. uri. V Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v vseh treh kinematografih: ob 10., 1/2. 14., 1/2. 16. in 1/2. 18. uri!

KINO MATICA TELEF. 32-41
 Drama sodobne socialne vsebine
Da, milostljiva...
 Maria Denis — Leonardo Cortese
 Emma Gramatica,

KINO UNION TELEF. 32-21
 Sijajna komedija o očarljivi ženi, čulaskem možu ter čustvenem mladeniču
Izgubljena ljubavna pisma
 Alfred Rasser, Anne Marie Blanc

KINO SLOGA TELEF. 27-30
 Zelo napeta drama v velfilmu
Bastard
 z Gabrielem Aho, Hildo Borgstroem, Georgom Loebckberg, Signe Hassu v glavnih vlogah

monografija); piše D. Vahen. V združnem vestniku pa najdejo združniki pomembna obvestila.

— **Nesreče.** Včeraj so bili sprejeti v ljubljansko bolnico trije ponesrečenci iz Ljubljane in trije z dežele. Albina Hribarja, 29-letnega kurjača iz Ljubljane je opekla para po obrazu. — Franja Šelko, 81-letna posestnica iz Ljubljane, si je pri padcu v sobi zlomila levo nogo. — Triletna hči natakarka iz Ljubljane, Miljana Šubic, se je pri padcu potolkla po obrazu. — Marija Gunstek, 20-letna hči uradnika iz Ljubljane, se je usekala v desnico. — Leopold Jakulin, 20-letni delavec iz Dobrunj se je pri padcu potolkel na glavi. — Fr. Istenič 57-letni delavec z Vrhnike, je padel ter si zlomil ključnico. Anton Mišič, 37-letni posestnik iz Loškega potoka, je padel pod voz in je hudo notranje poškodovan.

IZ LJUBLJANE

— **Ij Ribji trg.** Kakor navadno so bile tudi danes napredaj prekažene morske ribe, in sicer skuše in slanki po 44 L kg. Rečnih rib ni bilo, ker jih je zadnje čase v Ljubljani, kjer se je obetal dober ribolov, mnogo poginilo.

— **Ij Nenavadno tople dnevi.** Kakor za nametek nam je navrženo se zdaj med jugom lepo vreme. Čeprav pihava že več dni rošen jug, tako da bi morali pričakovati pooblaštev ter deževje, je ostalo nebo vendar doslej pretežno jasno. Prejšnje noči je imalo deževalo, v pretekli noči pa ni bilo dežja. Noč je bila nenavadno topla in davi je bilo še topleje kakor včeraj jutraj; današnja minimalna temperatura je znašala 11.6°. Včeraj popoldne se je zelo ogrelo in najvišja temperatura je dosegla 18°. Davi je bil značilni tlak malo višji kakor včeraj, a tendenca je k popuščenju. V zadnjih dneh značilni tlak navadno popusti podnevi, ponoči pa zopet naraste.

— **Ij V zadnjih letih** je naše koncertno življenje močno razgibano, imamo toliko koncertov, kakor jih preje nikdar nismo imeli. Zasluga koncertantov je, da gojijo z vso vsemogočnostjo svetovnih literatur, v prvi vrsti tudi domača dela. Tako je močno porasla naša glasbena literatura v vseh koncertnih oblikah. Tudi v tork, dne 3. novembra bomo slišali v veliki harmonični Govorni nov slovensko komorno delo, in sicer Lipovskovo Sonato za violino in klavir, ki jo bosta izvajala violinist Albert Dermalj in avtor sam. O delu bomo spregovorili na drugem mestu, danes opozarjamo na koncert Ljubljanskega komornega tria, ki bo izvajal poleg Lipovska še dela Pugnanija, Mozarta in Smetane. Začetek ob 18. uri. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

— **Ij Zlato zapestno urico z rdečo črtno jermenko** je zgubila revna dijakinja v sredo popoldne v smeri od Zmajskega mostu čez žilvski trg, tromejste, Prešernovo ul., Ulico 3. maja, Tivoli, Svetceva ul. do ceste X. v Rožni dolini. Ker je lastnica zelo siromašna ter ji je bila izgubljena urica dragocen rodbinski spomin in poleg tega njeno edino imetje, prav lepo prosi, ostanjaka, ki je urico našel, da jo vrne v našem uredništvu ali pa na Kv.kesturi.

EL HAKIM

(ZDRAVNIK)

Tak je naslov romana, ki bo v prvi polovici novembra izšel kot druga knjiga v zbirki »Dobra knjiga«. Roman bo obsegal okrog 300 strani in spada med najnovejša in najboljša dela slovitga švicarsko-nemškega pisatelja J. Knittla, katerega pozna po nekaterih prevodih že tudi naša čitaločka publika. Roman obravnava življenje v sodobnem Egiptu in je že prešel v svetovno zgodovino.

Naročite se na romane DK!
 Če si hočete zagotoviti to odlično Knittlovo delo po izredno nizki ceni, se naročite na zbirko »Dobra knjiga«, če še niste njen naročnik. Nove naročnike sprejemamo le, dokler je na razpolago še kaj izvodov prve knjige, Mire Pucove izvršnega romana »Tiha voda«.

Pogoji za naročbo

Naročilo velja za eno četrtletje, torej sedaj za mesec oktober, november in december. Vsak mesec izide en roman.

Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša za one naročnike, ki so obenem naročniki »Jutrca« ali »Slov. naroda«, 8 ali 18 lir, za ostale naročnike pa 9 ali 20 lir na mesec, torej za eno knjigo. Prva cena velja za broširano, druga pa za v platno vezano knjigo.

Naročila sprejemajo uprava in inkasanti naših listov.

Iz Hrvatske

— **Štedenje z električnim tokom.** Zagrebška mestna elektrarna je ponovno opozorila odjemalce električnega toka, da je treba z rjimo do skrajnosti štediti, ker so težkoče z dobavo premoga od dne do dne večje. Kjerkoli bi ugotovljeno prekoračenje lanske porabe električnega toka bo slednji takoj izključen. Od 24. t. m. so ustavljeni vsi novi priključki strojev in aparatov na električni pogon.

— **Nemški ljudski koncerti v Zagrebu.** Nemška vojaška godba je priredila na Zrinjevcu že več ljudskih koncertov, ki so privabili mnogo občinstva. Ljudski koncerti so navadno ob nedeljah opoldne.

— **Predavanje o 700-letnici Zagreba.** Danes teden je predaval v Zagrebu pod okriljem Ljudske univerze prof. dr. Rudolf Horvat o 700-letnici Zagreba. Govoril je tudi o tem kako je dobil Zagreb škofijsko in kaptol. Opisal je ves razvoj mesta od njegovih začetkov do današnjih dni.

— **Napredkov dom za visokošolce v Tuškancu.** V Zagrebu že 20 let deluje glavna podružnica Napredka. Že več let zbira sredstva in končno se je posrečilo zbrati toliko, da je kupila 3.200 m² zemljišča v Tuškancu, kjer bo zgrajen moderen dijaški dom. Stroški bodo znašali okrog 20.000.000 kun. Nekaj denarja društvo že ima, drugo bo pa treba še zbrati.

— **Novo industrijsko podjetje v Zagrebu.** V trgovinski register v Zagrebu je bila vpisana tvrdka Kemične tvornice d. d. z delniško glavnico 50 milijonov kun. Med člani ravnateljstva je tudi Vladimir Arko.

— **Osijek za hrvatski Rdeči križ.** Hrvatski Rdeči križ v Osijeku je zbral v tednu Rdečega križa 718.898 kun.

— **475-letnica Mostarja.** Letos praznuje Mostar 475-letnico ustanovitve. Leta 1465 so Turki zasedli večji del hercegovske Hrvatske in do tal porušili glavno mesto Blagaj. Potem so začeli graditi ob reki Neretvi novo mesto Mostar, ki se prvič omenja 1474. Leta 1522 je pa postal Mostar glavno mesto hercegovske Hrvatske.

— **Hrvatski agronomi v Italiji.** Glavno ravnateljstvo za poljedelstvo je poslalo 10 agronomov v Italijo, kjer ostanejo čez zimo, da spopolnijo svoje znanje v naprednih kmetijskih pokrajinah V. rona, Perugia, Bologna in Napoli.

— **Razdeljevanje mleka v Zagrebu.** Razdeljevanje mleka in mlečnih proizvodov v Zagrebu je prevzela mestna občina, ki je ustanovila v ta namen posebno mestno podjetje pod imenom Mlekarna, svobodnega in kraljevskega glavnega mesta Zagreba. Mleko in mlečne proizvode bo razdeljevala nova mlekarica, glavni dobavitelj mleka bo pa Zveza mlekarških združenj Gospodarske Sloge.

— **Prijava terjatev inozemskih Pokojninskih združenj.** Pokojninski zavod v Zagrebu poziva vse, ki imajo pravico do pokojninskega zavarovanja pri PZ v Ljubljani in Beogradu, kakor tudi pri drugih inozemskih Pokojninskih združenjih, da prijavijo svoje terjatve najkasneje do 15. novembra.

— **Zasluge hrvatskih delavcev v Nemčiji.** V prvih 9 mesecih tekočega leta so poslali odnosno prinesli domov hrvatski delavci iz Nemčije 372.927.281.60 kun. Nekateri delavci namreč prihajajo na dopust in prinesejo svoje prihranke seboj.

— **Zagrebski mestni denar vzet iz prometa.** Z odlokom zagrebškega župana se vzamejo iz prometa novčanice zagrebške mestne izdaje po 50 baric ter 1 in 2 kun. Glavna mestna blagajna bo zamenjavala ta denar od 26. t. m. do 15. novembra, potem pa preneha biti plačilno sredstvo.

— **Gostovanje hrvatskega gledališča v Berlinu.** Pred dobrim mesecem je odpotovala iz Zagreba v Berlin pod vodstvom mladega skladatelja Ivana As'ca skupina gledaliških igralcev, ki nastopa v znanem Evropskem domu, kjer prireja predstave za hrvatske delavce, zaposlene v Nemčiji.

— **Slovaški teden v Zagrebu.** V Zagrebu je bilo nedavno ustanovljeno Hrvatsko-slovaško društvo, ki priredil od 29. novembra do 6. decembra slovaški teden. Namen društva je gojiti in poglobiti kulturne stike med obema narodoma.

— **Ravnatelj Ufe v Zagrebu.** V Zagreb je prišel prejšnji teden ravnatelj propagandnega oddelka Ufe iz Berlina Op'z. Danes teden je predaval v kinu »Dubrovnik« zagrebškimi novinarjem o razvoju filma.

— **Popravilo najdaljšega mostu na Hrvatskem.** Bilva jugoslovanski vojska je na svojem umiku porušila tudi železniški most čez Savo v Brčkem. Most je dolg 800 metrov in je najdaljši na Hrvatskem. Za silo so ga popravili že v začetku lanskega leta, letos so pa delo nadaljevali. Stroški za popravila so znašali doslej okrog 40 milijonov kun.

— **Hrvatsko-bolgarsko društvo bo izdajalo svoje glasilo.** Hrvatsko-bolgarsko društvo je sklenilo izdajati svoje glasilo pod imenom »Zagreb-Sofija«. Prva številka izide v kratkem. List bo izhajal vsake tri mesece in imel bo ilustrirano prilogo.

Eno leto športnih uspehov

Včerajšnja »Gazzetta dello Sport« objavlja obširen pregled uspehov, ki so jih vse panoge italijanskega športa zabeležile v minulemu letu. Iz pregleda povzemamo: Rugbi: 4 mednarodne zmage in dva poraza, vse v tekмах z Rumuni. Državni prvak je postal »Amatori«.

Smučarstvo: glavni prireditelj sta bili splošno državno prvenstvo in XX. zbir smučarjev po dolinah v Cogne, ki sta obe uspeli izvršno.

Hokej na ledu: tri meddržavne tekme; dve s Švico, ena z Nemčijo. Proti Švici je bila reprezentanca obakrat poražena (15:0 in 6:2). Nemčijo pa je premagala 1:2. Na turneji po Švici so bili milanski hokejski AMDG trikrat poraženi (3:0, 7:2 in 10:3). Več mednarodnih tekem so AMDG odigrali doma z različnimi uspehi.

Drsanje: glavna prireditelj je bilo državno prvenstvo v Milanu. Konec sezone so v Milanu nastopili Nemci z ekshibicijskim drsanjem. Kolesarstvo: glavna prireditelj je bila vojna krožna dirka po Italiji. Izvedena je bila po etapah, ki so jo tvorile glavne klasične krožne dirke. Zmagovalec je bil Bartali. Na dirkališčih je bilo nad 40 domačih in mednarodnih dirk.

Boks: ustanovitev mednarodne bokarske zveze v Rimu; osvojitve pet evropskih prvenstvenih naslovov in razni mednarodni uspehi, h katerim je prispeval predvsem Musina.

Lahka atletika: poleg državnega prvenstva so bili doseženi izvršni mednarodni uspehi zlasti v Berlinu, Monakovem in v Curihu. Napredek atletike svedoči devet novih državnih rekordov.

Nogomet: Največji uspeh — neokrnjena izvedba državnega prvenstva v vseh divizijah. Juniorska reprezentanca je premagala Madžare 3:0, seniorska pa Hrvate in Spance, oboje po 4:0.

Tenis: lanska sezona je bila za italijanski teniški igralci so zmagali v tekmovalstvu za »Rimski pokal«, v ženskem tekmovalstvu za »Srednjeevropski pokal« in na mladinskem sportnem tekmovalstvu v Milanu.

Plavanje: Sezona je kulminirala v meddržavnih tekmah z Nemčijo in Madžarsko: v prvi so italijanski plavalci zmagali, v drugi pa so bili tesno, vendar zelo častno poraženi. Postavljena sta bila dva nova državna rekorda.

Inserirajte v »Slov. Narodu«!

Mali oglasi

POZOR! V zalogi imam vse vrste rabljenih čevljev, galos in zneži; iste prodam ali zamenjam. Sprejemam vsa v to stroko spadajoča dela. Galos in čevlje popravim strokovnjaško. Klavžer Alojzij, Vošnjakova ulica št. 4.

GOSPODJE POZOR! Klobučarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Sv. Petra

Zakaj je krompir najpomembnejša hrana

Povprečna poraba krompirja znaša pri nas na posameznika in leto 80 do 100 kg krompir nam da na dan okrog 15% hranilnih snovi

Ljubljana, 23. oktobra Med vsemi živili cenimo krompir upravljeno najbolj; ni sicer najboljši in najrednejši; ne moremo ga primerjati z mesom in z nekaterimi drugimi, na hranilnih snoveh bogatimi živilji. Toda krompir je vsakdanja hrana in lahko nadomestila precej dobro razna sicer boljše živila. Niti z mesom ga ne moremo nadomestiti. Tudi same močnate jedi ne morejo dolgo nadomestovati krompirja. Prav tako pogrešamo krompir prej ali slej, če se hranimo le s sovčjem in zelenjavo. Zato naj opozorimo ob tej priliki na ugotovitve živilskih strokovnjakov, kemikov, kmetijskih inženjerjev in gospodarstvenikov, izražene v številkah. O krompirju kot hrani piše »Kmetovalec«:

Krompir, naš kruh

Krompir zelo cenijo tudi v drugih državah. V mirno dobi naše prebivalstvo ni bilo med največjimi porabniki krompirja, vendar pa tudi ne med najmanjšimi. Leta 1939 je bila največja poraba krompirja med evropskimi državami v Belgiji, in sicer nad 227 kg na prebivalca na leto. Tam je pa bila tudi zelo velika poraba kruha, in sicer 202,67 kg; večja je bila samo v Bolgariji (218,24 kg). Pri nas so strokovnjaki računali na prebivalca in leto po 80 do 100 kg krompirja in 100 do 120 kg kruha. To velja seveda za mirno dobo. Toda, četudi bi zdaj ne bila poraba krompirja večja kakor kruha, bi vendar smeli reči, da je krompir naš kruh v pravem pomenu besede. Jemo ga vsak dan in celo kruh bi laže pogrešali kakor krompir. Zakaj je krompir tako priljubljen? Če se obrnemo na kemika, da bi nam povedal, kakšne hranilne snovi vsebuje krompir, bomo še bolj sprevideli, kako velikega pomena je to živilo. Krompir vsebuje 17,5% škroba. Kaj to pomeni, spoznamo, ko zvedo, da je škrob osnova ljudske in živalske prehrane. Sicer krompir ne vsebuje mnogo nekaterih drugih hranilnih snovi, a zaradi tega ne izgubi na svojem pomenu. Krompir vsebuje okrog 2% beljakovin. Sorazmerno precej vsebuje rudinskih snovi, 1,09%, ki so tudi velikega pomena v prehrani. Krompir pa ima veliko vrednost kot živilo, ker vsebuje precej vitamina C. V nekaterih krajih se ljudje hranijo pretežno s krompirjem, vendar zaradi tega ne trpe telesno ter so precej dobro razviti. Tudi otroci revnih družin v hribovitih vaseh, kjer pogosto jedo samo, celo nezabeljen krompir, so zdravi in krepki. Novejša raziskovanja so pokazala, da je krompir izvrstno živilo, ker vsebuje razen pomembnih hranilnih snovi še razne druge, neobhodno potrebne sestavine hrane in da dobivamo iz njega pozimi, ko so vitamini najpotrebnejši, neobhodno potrebne vitamine.

Hranilnost krompirja

V Nemčiji so izračunali, da odpade izmed hranilnih snovi, ki jih potrebuje človek za redno prehrano, to se pravi beljakovin, ogljikovih hidratov in tošče, 14,88% na krompir. V sestavi hrane je krompir v Nemčiji na 4. mestu po količini hranilnih snovi. Na prvem mestu je žito, za njim pa slede meso, mleko in krompir. Krompir nam da 8,32% beljakovin, 0,67% tošče in 20,45% ogljikovih hidratov. Ogljikovi hidrati so v naši hrani najbolj zastopani, zato je pomen krompirja še tem večji. Kar smo pa povedali o hranilnosti krompirja, velja za surov krompir. Zato moramo tudi skrbeti, da ne uničimo preveč hranilnih snovi pri pripravi jedi iz krompirja.

Priprava jedi

Pripravo jedi iz krompirja delimo na mehaničen in toplotni postopek. Pod mehaničnim postopkom razumemo lupljenje, strganje, rezanje in pranje krompirja, pod toplotnim pa kuhanje, dušenje, ali pečenje. Pri lupljenju surovega krompirja zavržemo precej hranilnih snovi, odnosno količine gnojil. Računajo, da se pri lupljenju uniči do 25% krompirja. Zato v novjšem času ne svetujemo več lupljenju surovega krompirja. Krompir bi naj kuhali vedno le v olupkih. Raziskovalci so dognali, da je največ beljakovin v krompirju tik pod lupino. Če lupimo krompir, zavržemo mnogo beljakovin. Prav tako je pod lupino največ mineralnih soli. Škrob je malo globlje, pa tudi vitamini se skrivajo v globljih plasteh v večji količini. Še manj priporočljivo je, če olupimo krompir včr pred kuhanjem, kakor delajo v velikih obratih; krompir olupijo že zvečer za kuhanje naslednjega dne. Na zraku olupljen krompir sčasom počrni, ker se začne razkrajati zaradi delovanja encimov. Kuharice to sicer vedo, zato pa nalijejo na olupljen krompir vode in včasih dodajo še kisa. To je zopet škodljivo, ker se v vodi izloči iz krompirja mnogo hranilnih snovi. Dognali so, da se je iz krom-

pirja v vodi izlužilo v 15 urah do 3% hranilnih snovi. K tej izgubi bi bilo treba še prišteti seveda ono, ki je nastala že zaradi samega lupljenja surovega krompirja. Krompir izgubi tudi precej hranilnih snovi če ga predolgo kuhamo — bodisi olupljenega ali tudi neolupljenega — ker se izluži mnogo hranil, ko je razkuhan.

Zakaj krompir počrni?

Pogosto krompir pri kuhanju počrni. Črni deli niso dobri in navadno so povsem neuporabni, tako da je treba zavreči mnogo krompirja. Ni še povsem zadovoljivo pojasnjeno, zakaj krompir počrni. Čeprav poznamo nekatere vzroke. Krompir navadno počrni, če gomolji med rastjo niso dobili nekaterih snovi. Krompir je kaljeva rastlina, zato potrebuje za svojo rast neobhodno kalij. Pogosto kalija v zemlji primanjkuje, zlasti, če gnojimo s samimi hlevskimi gnojili, odnosno z gnojili, ki vsebujejo predvsem dušik. Gomolji navadno kaj kmalu počrne, če je krompir rasel v zemlji, ki ni vsebovala dovolj kalija. Računati je pa treba tudi z drugimi vzroki. Včasih je treba počrnitev pripisovati boleznim ali, ker je bil krompir obtočen pri prevažanju in prelaganju. Letos je mnogim meščanom že do sledj počrnel krompir, ker so ga kopali prezgodaj, ko je bila zemlja še razgreta. Gospodinje se pogosto jeze, ker jim krompir pri kuhanju razpoka. Strokovnjaki pravijo, da posamezne vrste krompirja razpokajo pri kuhanju le, če gomolji niso še izdvojili dovolj vlage. Ko bi bil krompir dovolj časa vskladščen, torej, ko bi se pri- nerno osušil, bi več ne pokal pri kuhanju.

Kaj moramo vedeti o kuhanju krompirja?

Vsaka vrsta krompirja se ne skuha enako. Gospodinje pogosto tožijo, da se krompir razkuha, odnosno, da se na zunaj

razkuha, v sredini je pa še trd. Ko so imele nekaj časa takšen krompir, so se sčasom navadile same, kako ga je treba kuhati. Izkazalo se je, da je treba posamezne vrste krompirja, ki vsebujejo mnogo škroba, kuhati v pari. Nekatere gospodinje so dodajale tudi soli, kar je baže pomagalo. Ko je krompir pozimi sčasom izgubil precej škroba (odnosno, škrob se je spremenil v sladkor), se ni več tako kmalu razkuhal in dobil je tudi prijetnejši okus. Tudi vsebina beljakovin odloča pri času kuhanja. Razmerje med beljakovinami in škrobom bi naj bilo 1:15, kajti takšen krompir se najbolje skuha. Pri krompirju, ki se rad razkuha, lahko precej popravimo še po kuhanju; ko je krompir skuhan, vodo odlijemo in ga pustimo v toplem loncu, da čim več vode izhlapi. Potem se razkuhan krompir zopet precej strdi in ga laže lupimo.

Zakaj ima krompir tako različen okus?

Med krompirjem in krompirjem je razlika; nekatere vrste krompirja so dobre kakor žlahtni kostanj; ta krompir je zmocnat, razpada in je suh, oni je moker kakor repa, zopet drug pa je dovolj vlažen ter sočen, a vendar ne preveč voden. Nekateri je prijeten sladkec, zopet drug celo grenek ali ima celo okus po milu. Okus krompirja zavisi od razmerja med beljakovinami in škrobom. Čim več beljakovin vsebuje krompir, tem slabši ima okus. Na okus krompirja vpliva zelo gnojenje; če ima zemlja mnogo dušika, pridobi krompir več beljakovin. Dokazano je, da je krompir tem boljši, čim bolj je bil pognojen s kalijem. S številnimi poskusi so dognali, da je krompir najboljši, ne le do rodi najboljše, če gnojimo v naslednjem razmerju: na del dušika naj odpade 2,5 do 2,7 delov kalija.

Če se približa človeku smrt

Kaj čuti in stori človek v trenutkih smrtne nevarnosti?

V napetih pustolovskih romanih večkrat beremo, da človek v največji nevarnosti, ko takorekoč z eno nogo že stoji v grobu, hitro pogleda z duhovnim očesom svoje življenje, in da najde v zadnjem trenutku izhod iz nevarnega položaja s svojim treznim prevdorkom. Toda o tem bi se jalo dvomiti. Ali onemogoči človeku strah v nevarnih trenutkih vsako razmišljanje in ravnanje, ali pa se človek lahko obvlada? Na ta vprašanja ni lahko odgovoriti. Kaj doživlja umirajoči človek, ne bomo mogli nikoli dognati, kajti zadnji trenutki našega življenja so k sreči zastirani v ostanke nam večna zagonetka. Pač pa lahko ugotovimo, kaj doživlja človek v smrtini nevarnosti, ko gre za doživetje umirajočega.

Značilno je v tem primeru doživetje znanega nemškega lovca Hagenbecka. Bil je na ekspediciji v Zgodnji Indiji, kjer ga je napadel divji slon. Dvignil ga je na okle in zalučal daleč v goščo. Tam je obležal Hagenbeck nezavest, sam daleč od vsake človeške pomoči. Ko se je zbudil iz omedlevice se ni mogel gibati, tako ga je bil zdelal slon. Ležal je ob potoku, ki je naglo narasčal, ker se je bil malopred trgal oblak, tako da se je potok hitro izpremenil v derečo reko. Hitro se je bližala Hagenbecku smrt. Najhuje je pa opazil šele, ko je jel klicati na pomoč. Zasiščal je namreč sikanje kraljevske kobre, najstrupenejši azijske kače. Ležala je dober meter daleč od njega in že se je začela plaziti proti njemu. Približala se mu je, se spazila čez njegovo roko na prsi in njeno sikajoče zrelo je bilo komaj še dobro od oddaljenosti od njegovega obraza. Tako je kača obležala zvit v kolač.

Hagenbeckov položaj je bil naravnost grozen. Samo popoln mir ga je mogel rešiti. Kače napadajo samo premikajoče se živali, kar je izkušeni lovec Hagenbeck dobro vedel. Toda prav tedaj je začutil po vsem telesu skeleče bolečine, kajti pikavi so ga po grizle mravlje. Vsak živec je vplil po kretinji, vse telo bi bilo ralo za drgetalo in se jelo premikati, da bi se odrižalo na nevarnejša mesta, toda na Hagenbecku je ležala strupena kača, a kraj rjege je vedno bolj narasčala voda.

Pozneje je Hagenbeck pravil, da je imel v tistih strašnih trenutkih samo en občutek — občutek strahu in groze. V takih trenutkih pa ča narava človeku izredno jasen razum. Hagenbeck se je jasno zavedal možnosti rešitve in ta zavest je pomagala njegovi volji, da je mirno prenašal najhuje bolečine, ne da bi se ganil, ali zaklical na pomoč. Nagon samoohrane je izključil vsa-

ko misel in premagal najhuje dražnje živcev tako da je lahko Hagenbeck mirno ležal, dokler se kača ni spazila naprej, ker ga je smatrala za mrtvega. Kmalu potem so prihiti Hagenbeckovi tovariši in rešili so ga v zadnjem trenutku, da ga ni zalila voda.

Nobenega govora torej ne more biti o romantičnem sanjarjenju in pogledih nazaj v življenje, kadar je človek v smrtini nevarnosti. Gre samo za osrelotočenje vse sile volje na en cilj, kar narekuje človeku naravni instinkt. Vsako živo bitje se z vsemi silami bori proti smrti in tako je tudi s človekom.

Krokodili čuvarji zakladov

Mnogi indijski knezi imajo še zdaj čudno navado, da prepuščajo svoje zaklade v varstvo zverem ali krokodilom. Nekateri imajo za čuvarje zakladov tigre. Krokodile imajo za čuvarje zakladov večnoma knezi najprimitivnejših plemen. Dragocenosti spravljajo v debele izdolbene veje, ki jih zamaše in polože v reko ali stoječo vodo, kjer živi mnogo krokodilov. Posebno zanesljivi pa najbrže ti čuvarji niso, saj jih tatovi lahko pobijejo.

Lev v cerkvi

Razburiljiv dogodek se je pripetil nedavno v nizozemskem mestecu Sittard. Iz cirkuša je bil ušel lev. Mahnil jo je na trg. Ljudje so seveda prestrašeno bežali na vse strani, čim so ga zagledali. Pa tudi lev se je razburil menda zaradi nenadne okolice. Dostojanstveno se je ozrl naokrog. Ko je prišel mimo mesaršč. stojnice si je privoščil nekaj grizljavega svežega mesa, potem jo je mahnil naprej. Končno je prispel do cerkve, kjer se je tedaj vršila služba božja in vrata so bila odprta.

Lahko si mislimo presenečenje in grozo v cerkvi; zbranih vernikov, ko so naenkrat zagledali leva, kako jo maha dostojanstveno proti glavnemu oltarju. Šele tedaj je tudi duhovnik opazil leva, ki se je bil ustavil na stopnicah pred oltarjem. Duhovnik je pa pokazal izredno hladnokrvnost. Nadaljeval je službo božjo, čeprav mu je stal za hrbtom lev. Verniki so instinktivno spoznali pravilnost njegovega dejanja in tudi oni so mirno ostali na svojih mestih. Duhovnik je s tem rešil položaj. Ta čas so nemrež že prispeli redarji s cirkuškim paznikom in lev se je dal brez hujšega odpora spraviti nazaj v cirkus.

je spoznal. Favell mu je ta čas krenil naproti in zdajci obstal pred njim.

»Ohej, prijatelj,« mu je rekel. »Kako se ti je go-dilo, odkar se nisva videla?«

Ben ga je strmo gledal. Nič ni kazalo, da bi ga bil spoznal; še ust ni odprl.

»Nu, slišiš? Saj veš, kdo sem, ali ne?« je Favell nadaljeval.

Ben je mečkal klobuk. »Aa?« je rekel.

»Vzemi cigareto,« je rekel Favell ter mu pomolil klobuk. Ben se je ozrl po Maksimu in Franku.

»Vzemi jih, kolikor hočeš,« mu je velel Maksim. Ben je vzel štiri cigarete in si jih po dve in dve zataknil za uhlje. Nato je jel znova mečkati klobuk.

»Ali veš, kdo sem, kaj?« je Favell ponovil.

Niti zdaj se Ben ni odzval. Polkovnik Julian je stopil k njemu. »Tako je pošljemo domov, Ben. Nihče ti ne bo storil nič zalega. Samo nekaj bi te radi vprašali. Gospoda Favella poznaš, kaj ne?«

To pot je Ben odkimal z glavo. »Še nikoli ga nisem videl,« je dejal.

»Nikar se ne delaj neumnega,« je osorno rekel Favell; »dobro veš, da si me videl mnogokrat. Videl si, kako sem prihajal v hišico na bregu, v hišico gospe de Winter. Povej, da si me videl tam!«

»Ne,« je Ben odvrnil. »Nikoli nisem nikogar videl.«

»Bedak preklesti, lažnivi!« je vzklilil Favell. »Se mar upaš reči, da me nisi nikoli videl, ko sva lani z gospo de Winter hodila po gozdih? Nikoli me nisi videl prihajati v hišico?«

»Aa?« je Ben ponovil.

»To je pač res prepričevalna priča,« je podsmeh-

Britski ujetniki z egiptске fronte

Podalo plemena Inkov

Nedavno se je končal v perujskem glavnem mestu Limi nevsakdanji morilski proces — Neki Jose Pinto je bil obtožen, da je ob izrednih okoliščinah umoril svojo ženo

Jose Pinto je bil čuvaj v muzeju, ki je bil nameščen v bivši senatni palači, imenovani prej »inkvizicijska palača«. Nekega dne je opazil obiskovalca, ki je stal več ur pred vitrino, v kateri je bilo več kosov orožja starih Inkov, med njimi posebno lepo bodalo, ki je vedno vzbujalo občudovanje obiskovalcev muzeja. Naslednje dni je tujec vedno znova prihajal in si je počasi pridobil njegovo zaupanje.

Nekega večera, ko so muzej pravkar zapirali in se je Pinto pripravil, da zapusti dvorano, ga je neznanec nagovoril s čudno ponudbo. Ponudil mu je visoko vsoto denarja, če mu prepušči omenjeno lepo bodalo Inkov za nekaj tednov. Dejal je, da si želi izgotoviti posnetek tega orožja Inkov, nato pa da mu bo originalni izvod vrnil. Pinto se je nekaj časa obotavljal, naslednji dan pa ga je tujec le pregovoril, da je vzel podkupnino in mu izročil dragoceno bodalo. Neznanec mu je povedal svoje ime in naslov.

Točno po enem tednu se je mož znova pojavil in prinasel s seboj bodalo. Prosil je Pinto, naj mu podaljša posojilni rok za nekaj dni. Pinto, ki je že med tem časom hudo trpel zaradi strahu, je odklonil, kajti lahko bi se zgodilo, da bi muzejsko nadzorstvo opazilo, da je bodalo izginilo. Tujec je čuvaju znova ponudil visoko vsoto. Toda Pinto je ostal trden.

Tedaj se je lotila posredovanja njegova

žena, ki je bila slučajno navzoča, in ni hotela vabljuje vsote denarja kam tako odkloniti. Nagovarjala je svojega moža, naj sprejme ponudbo. Ob vztrajnem odklanjanju Pinto sta se oba zakonca začela prepirati in med preprirom je hotela žena nasilno odvzeti možu bodalo. Mož se je branil in ji iztrgal orožje iz rok, pri čemer se je žena skoraj nevidno vrezala na enem izmed prstov. Za rano se ni nihče zmedil, niti Pinto niti njegova žena. Čudila sta se oba le, da se je tujec po tem dogodku razburjen naglo poslovil. Pinto je položil bodalo zopet v vitrino. Preprič med obema zakoncema je bil naglo pozabljen.

Nekaj ur kasneje je žena tožila o močnih bolečinah. Takoj so poklicali zdravnika, toda njene smrti ni bilo več mogoče preprečiti. Presenečen je zdravnik ugotovil zastrupljenje s Curare, torej s tistimi strašnimi strupom, ki so z njim stari Inki mazali svoja orožja, da so bile vse rane zanesljivo smrtno.

Tako je prišla zadeva pred sodišče. Čuvaj, ki se je spoznal v svoji dolžnosti, je izgubil svojo ženo in je bil kaznovan še s tremi leti zapora. Dosedaj pa oblastva niso mogla ugotoviti istovetnosti skrivnostnega tujca. Najti ga niso mogli nikjer. Zakaj je hotel izdelati imitacijo bodala. Ali je morda hotel preiskati stoletja stari trup Curare, ki je, kakor je prav dobro moral vedeti, se bil na bodalu? Skrivnost!

Rumunska sadna in vinska letina

Rumunija je imela letos izredno dobro sadno letino. Svežega sadja bodo porabili le nekaj, večina ga bodo predelali v marmelado in sadne konzerve in sadne soke, a precej ga bodo tudi posušili, da ga bo tako čim več za izvoz. V enem sadnem okraju so zgradili letos prvi silos za spravljajanje svežega sadja. Če se bo obnesel, bodo zgrajena podobna skladišča za sveže sadje tudi v drugih sadnih okrajih. Češnje in slive so obrodile letos v Rumuniji tako dobro, da jih bodo morali nekaj prekuhati v žganje. Tudi vinska letina je bila dobra. Za vnovčenje grozdja in vina je bilo pravočasno poskrbljeno. Okrog 30.000 ton vina bo pa lahko Rumunija letos izvozila v Nemčijo.

Dohodki rumunske monopoljske uprave

Čeprav se je špirit v Rumuniji zelo podražil, je konzum alkoholnih pijač letos od meseca do meseca narasčal. V januarju je znašal 94,6 vagonov, v juniju 142, v juliju pa že 178,8. V primeri z julijem lanskega leta je pa konzum nazadoval za 26 vagonov. V prvih sedmih mesecih tekočega leta je znašal konzum alkoholnih pijač v Rumuniji 889,3 tani pa 1326,5 vagonov. Na drugi strani so pa zaradi podražitve skupni dohodki monopoljske uprave narasli za 300%.

Radio Ljubljana

SOBOTA, 31. OKTOBRA 1942-XXI

7.30: Pisana glasba. 8: Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20: Plošča. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Na harmoniko igra Vlado Golob. 13: Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.17: Lepe pesmi od večeraj in danes — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Stijanec. Glasba za godalni orkester. 14.45: Poročila v slovenski. 15: Pokrajinski vestnik. 17.15: Koncert basista Fausta Altea. 17.35: Novi orkester vodi dirigent Fragna. 17.55: Gospodinjstvo predavanje. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Valček. 20: Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaška pesmi. 20.45: Prenos iz Milanske Scalea Casella: Zena — kača. V odmorih: Predavanje v slovenski. Zanimivosti v slovenski. — Po končani operi: Poročila v italijanski.

USPEH

— Ali si že prečital mojo knjigo: »Kako se zanesljivo izloči nespečnost?«
— Prečital je še nisem, toda že nasvet na prvi strani mi je prinesel sijajen uspeh — zaspal sem.

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

Nekaj strašnega je bilo v načinu, kako je nastavljal strašnega, čutnega je bilo v načinu, kako je nastavljal usta na kozarec. Ustnice so se mu čudno prisalele k steklu... Na licu tam, kamor ga je bil Maksim udaril, je imel rdečo liso. Pogledala sem polkovnika Juliana in videla, da ne odvrne oči od Maksima. Njegov pogled je bil čudno napet. Maksim je bil obrnil Favellu hrbet in se vrnil k oknu. Srce mi je jelo silno razbijati. Zakaj je polkovnik tako uprto gledal Maksima?

Ali je mar začel dvomiti... sumiti?...

Maksim ni ničesar opazil. Gledal je dež, ki je šel zmerom neugnano lili z neba. Prasketajoči šum vode je polnil vso sobo. Ko je Favell popil svoj whisky s sodavico, je postavil kozarec na mizico pred divanom. Težko je dihal in zamišljeno gledal v tla pred seboj.

Klic telefona je z rezkim, neskladnim zvokom pretrgal molk. Frank je šel odgovarjati; kmalu se je vrnil in se obrnil k polkovniku Julianu. »Vaša hčerka je. Doma bi radi vedeli, ali naj še čakajo z večerjo.«

Polkovnik je nestrpno mahnil z roko. »Recite, naj sedejo za mizo. Da še ne vem, kdaj bom spet doma.« Hitro je pogledal na uro. »Kaj jim hodi na

misel, da telefonirajo!« je zamrmral. »Baš pravi trenutek so si izbrali!«

Frank se je vrnil v sobico, da odgovori. Nehote sem pomislila na polkovnikovo hčerko, ki je bila pri onem koncu žice. Kdo ve, ali igra golf? In zamišljala sem si jo, kako pravi sestri: »Papa sporoča, naj kar večerjamo. A kaj neki dela za Boga? Bifstekki bodo kakor usnje.« Ves Julianov dom je bil v neredu zaradi nase. Vse te nesmiselne in nedosledne niti so se zamotavale med seboj, ker je bil Maksim ubil Rebeko. Pogledala sem Franka. Njegov obraz je bil blede in prepaden.

»Slišal sem voz, ki se vrača...« je rekel. »Telefonska sobica ima okno na drevored.«

Stopil je v vežo. Favell je bil ob njegovih besedah vzdignil glavo. Z naporom se je spravil na noge in pogledal proti vratom; ustnice mu je krivil hudoben nasmeš.

Vrata so se odprla; Frank je stopil v sobo in se obrnil nazaj, govoreč z nekom, ki je bil še zunaj. »Ne boj se, Ben,« je dobrodušno dejal. »Gospod de Winter ti hoče dati nekaj cigaret. Nimaš se ga za kaj bati.«

Ben je v zadregi stopil naprej, držel v roki klobuk, brez katerega je bil videti čudno gol. Šele zdaj sem videla, da ima glavo ostrženo, gladko kakor biljardna krogla. Drugačen je bil, ne tak, kakor sem ga poznala; mnogo grši se mi je zdel.

Ker se mu je bleščalo na živih svetlobi, je mežikaje begal z osuplimi očmi na okrog. Tedaj je opazil mene; blede sem se mu nasmešnila. Ne vem, ali me